

En genusmedveten fakultet

En enkätstudie utifrån ett studentrepresentantsperspektiv vid
Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet

Caroline Sundberg

Abstract

Is the Faculty of Social Sciences at Lund University a gender aware faculty from a student representative perspective? In this Bachelor thesis, based on a survey, the Faculty of Social Sciences can be interpreted as being gender aware. To include a gender perspective at all levels at Lund University has been an area of focus since the later part of the last decade, though it has been considered to be less important for the last two years in the strategic plans of the University. Studies, projects and reports have been published regarding the matter but none with a student perspective. For what is the worth of focusing on gender in education and in the study environment, if it does not connect with the ones gaining the knowledge: the students? The conclusion of this study is that through the perspective of the student representatives, the Faculty of Social Sciences is producing gender aware knowledge. Though, the group of respondents was small and they were not aware of the policies regarding gender equality at the Faculty or institution. For this reason the conclusion is up for discussion, since the respondents did not know how much gender should be incorporated into their education.

Key words: Gender Certification, The Faculty of Social Sciences at Lund University, Gender awareness, Gender Mainstreaming

Nyckelord: Genuscertifiering, Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, genusmedvetenhet, Gender Mainstreaming.

Antal ord:

10583

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Bakgrund	3
1.2	Syfte och frågeställning.....	6
1.3	Forskningsfältet.....	6
2	Teoretiska resonemang	9
2.1	Legitimerad kunskap inom akademien	10
2.2	Ett genusperspektiv på vetenskap	11
2.3	Kunskapsproduktion.....	13
3	Metod	14
3.1	Material	15
3.2	Frågorna och dess utformning.....	16
3.3	Den slutna frågan och en form av Likert-skala	17
3.4	Studentrepresentanter, representativitet och bortfall.....	18
3.5	Distribution.....	19
3.6	Variablerna och analysinstrument.....	20
4	Resultat och analys	22
4.1	Basvariablerna.....	22
4.2	Genus som ett tema i undervisningen	26
4.3	Förekomsten av diskriminering och metoder för att motverka detta	31
4.4	Information om värdegrund och arbete inom området för jämställdhet, likabehandling och mångfald.....	34
4.5	Likert-index, en sammanställning	36
5	Diskussion	38
6	Avslutande kommentarer	41
7	Referenser	42
	Appendix 1: Enkätfrågor	44
	Appendix 2: Följebrev	48
	Appendix 3: Bortfallstabeller	50

1 Inledning

Hur implementeras riktlinjer för jämställdhet, likabehandling och mångfald i praktiken i utbildningar vid Lunds universitet? Detta var den inledande frågan som jag ställde mig. Att en policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald finns visste jag, men inte hur den har omsatts praktiskt i utbildningarna och undervisningen som bedrivs vid universitetet. Efter att ha sökt på Lunds universitets hemsida och till dess like Samhällsvetenskapliga fakultetens hittade jag ett projekt, initierat av föregående rektor Göran Bexells ledning. De ”tillsatte en arbetsgrupp (2007) som fick i uppdrag att belysa och ge förslag på hur ett genusperspektiv kan integreras, samt visa på verktyg för genuscertifiering av utbildningar” (Genuscertifiering, 2012: 1). Projektet för att skapa en genuscertifiering var en del av den konkretiserade *Jämställdhetspolicyn för Lunds universitet 2006-2010* där det angavs att relevanta genusperspektiv och en könsmedveten pedagogik skulle vara ett naturligt inslag i all utbildning (Slutrapport 2008: 1). Projektet verkade mellan 2007-2012 och sedan dess verkar det ha stannat upp. Trots detta, går det nu, två år senare, att hitta skrivningar om projektet, projektledaren finns kvar i universitetets lokaler, debattartiklar är tillgängliga och målet att integrera ett genusperspektiv i utbildningarna kvarstår. Genuscertifierad utbildning blev inte mer än ett pilotprojekt på tre naturvetenskapliga institutioner, och ett stort genomarbetat material redo att användas för att omsätta policyn för jämställdhet, likabehandling och mångfald till ett praktiskt genusperspektiv i undervisningen och utbildningarna.

Ett av förslagen för en lyckad integration av genusperspektiv i undervisningen och utbildningarna vid Lunds universitet, hämtat från slutrapporten, var en ökad studentmedverkan. Mot bakgrund av detta, blir det principiellt intressant att se hur perspektivet influerar utbildningarna idag, med fokus på utbildningar givna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten utifrån ett studentperspektiv. Valet av Samhällsvetenskapliga fakulteten är gjort mot bakgrund av att projektet för genuscertifiering inte fokuserade på denna fakultet; att institutionen för genusvetenskap finns här; samt tillgången till studentrepresentanterna genom

kåren, till dess like, respondenterna av enkäten. Enkäten var inspirerad av de områden som genuscertifieringsprojektet undersökte, men i denna studie används för att undersöka hur väl implementerat ett genusperspektiv är i utbildningarna utifrån ett studentrepresentantsperspektiv.

1.1 Bakgrund

Bakgrunden för genuscertifiering återfinns inom området för Gender mainstreaming, vilket är en modell för att på ett mer övergripande sätt omsätta jämställdhet och likabehandlingspolitik till alla strategiska dokument och praktiker i en verksamhet. Modellen fick slagkraft efter FN:s fjärde konferens för kvinnors rättigheter i Beijing 1995 (Van Eerdewijk & Davids, 2013: 303). Gender mainstreaming kom vidare till Sverige genom Europarådet 1997 då det beslutades att alla styrdokument och policyer inom EU och Sverige skall vara genusmedvetna (Lombardo & Mergaert, 2013: 298). Tanken bakom gender mainstreaming är att institutioner, policy- och beslutsprocesser är i sig själva *könade* (eng. gendered) och riskerar därför att reproducera ojämlikheter. Meningen med modellen är att genusproblematiker inte kan bli funna och åtgärdade genom separata program för kvinnor eller genusfrågor, det är istället den policy-skapande institutionen som måste förändras på alla nivåer för att uppnå jämställdhet (Van Eerdewijk & Davids 2013: 304). Gender mainstreaming, genom vilken en organisation eller myndighet skall kunna få en ökad förståelse för frågor och problematiker rörande genus, sker genom kunskapsspridning och en fortsatt institutionalisering av policy och andra styrdokument för att reglera diskriminering och negativ särbehandling av kvinnor eller andra mindre privilegierade grupper (SOU, 2007: 9). Med andra ord införs en förändrad organisationskultur och policystruktur med ett genusperspektiv (Lombardo & Mergaert, 2013: 298).

1.1.1 Det nationella projektet med genusvetenskap och ett genusperspektiv i grundutbildningar

Sedan 1980-talet har information och forskning rörande kvinnor och mäns situation varit aktualiserad i Sverige genom jämställdhetslagen (Westerholm, 2010: 13). En del arbetsgrupper och kommittéer har tillsatts med mer eller mindre genomslag i sitt varande. Enligt Barbro Westerholms förord till antologin *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar* har skapandet av en separat vetenskap, genusvetenskapen, varit omdebatterat och den generella visionen har varit att forskning för jämställdhet borde vara integrerad i all annan forskning. Samtidigt har separat forskning inom området för genusvetenskap omtalats för att vara ”ovetenskaplig, könspolitiserad och av låg kvalitet.” (Westerholm, 2010: 14). Även om det idag finns en akademisk disciplin för genusvetenskap är målet av integration inom andra ämnesområden fortfarande aktuellt. I implementeringsprocessen av den teoretiska genusvetenskapen till ett genusperspektiv inom andra akademiska discipliner har problem uppkommit som en avsaknad av koppling mellan teoretisk genusvetenskap och praktik (Westerholm, 2010: 15). På samma grunder som genusvetenskapen inte har ansetts vara en akademisk disciplin har ett genusperspektiv inom andra discipliner haft motgångar i implementeringsprocessen. På basis av gapet mellan den genusvetenskapliga forskningen och praktiken har nationella direktiv skrivits om krav på implementering av genusperspektiv i all grundutbildning på svenska universitet och högskolor, då genom gender mainstreaming.

1.1.2 Genuscertifiering och Samhällsvetenskapliga fakulteten

I Lund tillsattes en projektgrupp 2007 för att utöka möjligheterna till att omsätta riktlinjer till praktik rörande genusperspektiv i utbildningarna på universitetet. Detta gjordes i linje med universitetets policy för jämställdhet 2006-2010, där det angavs att ett genusperspektiv och en könsmedveten pedagogik skulle ses som ett naturligt inslag i all utbildning (Slutrapport 2008: 1). Projektgruppen tillsattes av universitetsstyrelsen och hade som syfte att påskynda arbetet, ta fram metoder till implementering, samt öka ambitionen och genomslagskraften av genusperspektivet och en könsmedveten pedagogik. Detta genom att omsätta

policy till praktik för att skapa ett genuscertifieringssystem. Genuscertifieringssystemet skapades för att i ett senare skede kunna jämföra i vilken grad genusperspektivet omsatts på olika institutioner (Slutrapport 2008: 2). Dock blev genomslagskraften enligt projektgruppen inte tillräckligt stor (Slutrapport 2008: 8). Projektgruppens arbete bidrog till framtagande av en metodbok för genuscertifiering som prövades genom en pilotstudie på tre naturvetenskapliga institutioner.

Tanken bakom genuscertifieringen var den samma som för gender mainstreaming, genom certifiering ämnade universitet uppnå jämställdhet i organisationen (Slutrapport 2008: 2-3). I praktiken innebär således ett genusperspektiv i undervisningen att ”anlägga ett kritiskt perspektiv på sitt ämne med fokus på genus och andra maktordningar, samt att använda sig av den befintliga genusforskning som knyter an till ämnet” (Slutrapport 2008: 5).

Projektet för genuscertifiering är centralt för denna studie då det kartlade hur genusperspektivet kan omsättas till praktik på Lunds universitet. Min studie undersöker hur väl genusperspektivet och den könsmedvetna pedagogiken har omsatts utifrån samma idéer. Det material som projektgruppen tog fram används som ett stöd för denna studies utvärdering syfte. Även om jämställdhet och likabehandling inte är ett specifikt fokusområde för Lunds universitet i år, 2014, står det i universitetets policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald att perspektivet är av vikt för att skapa högre kvalitet på verksamheten (LU-policy JLM 2011: 1).

Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet, den del av universitetet som är i fokus för denna studie, har i verksamhetsplanen för 2014 som mål att uppnå hög kvalitet och betonar inkludering av ett jämställdhets-, likabehandlings-, och mångfaldsperspektiv i verksamheten (Verksamhetsplan 2014: 3), genom fakultetens ledningsgrupp för jämställdhet, likabehandling och mångfald. Fakulteten ska även tillsammans med ledningsgruppen genomföra en ”dialog med nyantagna studenter om Lunds universitets värdegrund och fakultetens arbete med jämställdhet, likabehandling och mångfald” (Handlingsplan JLM 2014: 2). Denna studie undersöker om det går att finna denna dialog och vad dialogen kan ha för värde för verksamheten. Studien är utformad som en utvärdering av varandets av de strategiska målen för universitetet

och fakulteten genom implementering av ett genusperspektiv; samt närvaron av dialog och information om styrdokument.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur väl genusperspektivet är implementerat i utbildningen. Detta görs genom en enkätstudie till studentrepresentanterna vid Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet. Studien utgår från följande frågeställning:

Hur väl implementerat är ett genusperspektiv i de samhällsvetenskapliga utbildningarna vid Lunds universitet utifrån ett studentrepresentantsperspektiv?

Detta kommer att operationaliseras i frågor om undervisning och examination; om diskriminering förekommer och om den pedagogiskt motverkas; samt hur väl informationen om arbetet rörande värdegrund och jämställdhet, likabehandling och mångfald når ut till studenterna.

1.3 Forskningsfältet

Ingången till mitt forskningsfält samt det som ligger till grund för arbetet rörande genuscertifiering återfinns inom området för *gender mainstreaming*, tidigare presenterat i bakgrunden. Tidigare forskning inom området för *gender mainstreaming* har pekat på att modellen ses som en lösning på genusproblematiker och som en allomfattande modell, dock där institutioners olikheter inte alltid tagits i beaktande och diskurser fortsätter att reproduceras inom verksamheten (Van Eerdewijk & Davids, 2013: 305). Detta har varit problematiskt i det avseendet att modellen inte når ut till organisationers praktiska verksamheter. På grund av detta har *gender mainstreaming* argumenterats för att vara ett politiskt instrument.

En förklaring, enligt Emanuela Lombardo och Lut Mergaert, till varför *gender mainstreaming* inte har uppnått den förväntade effekten är modellens första steg,

”gender training”, där de beslutsfattande inom organisationen skall tränas inom ett genusperspektiv (2013: 296). Det finns många steg i processen och olika teorier rörande hur verksamheter kan tänkas komma runt problemen för en förbättrad gender mainstreaming var den största anledningen till problemen är tyngden vid ”gender training” (Ibid.) Hindren anses enligt Lombardo och Mergaert kvarstå, eftersom gender mainstreaming har setts som en påtryckning i verksamheter där personer som inte är direkt insatta i genusperspektivet skall utbilda och motivera andra inom området (Lombardo & Mergaert, 2013: 297). Detta har bidragit till bordläggning av implementeringsmodellen på grund av tidsbrist i organisationer och/eller att organisationen/verksamheten inte anser sig ha ett behov av gender mainstreaming på grund av att det redan finns eller att det är ett irrelevant perspektiv (Lombardo & Mergaert, 2013: 303, 305). Att gender mainstreaming inte heller alltid fullföljs är på grund av att ingen känner ett direkt ansvar för att praktiskt få det att växa i verksamheten (Ibid.).

Gender mainstreaming inom akademien är något som successivt tillkommit genom nationella direktiv sedan högskolelagens första kapitel § 5 från 1992 fastlade att jämställdhet mellan kvinnor och män alltid skall främjas i verksamheten. Detta styrks genom diskrimineringslagen från 2009 som är ett krav på främjande instanser för likabehandling av studenter (SOU, 2011: 105–106). I SOU-rapporten *Svart på Vitt- om jämställdhet i akademien* från 2011 redogörs det för att i Sverige är den akademiska forskningen inom området för jämställdhet och genus ett relativt begränsat område (SOU, 2011: 97). Den forskning som har gjorts pekar på ”att akademien består av *ickejämställda organisationer*, samtidigt som dessa institutioners självbild i stort sett fortfarande är att kön inte spelar någon roll inom universitetet och högskola” (SOU, 2011: 97–98). Samtidigt är forskning för området av jämställdhet och genus inom den svenska akademien ett expansivt forskningsfält till förmån för att utveckla de modeller och strategier vilka finns för en ökad genusmedvetenhet (SOU, 2011: 100). Ett av problemen som funnits med gender mainstreaming inom akademien är dess form av att vara ett top-down perspektiv. Detta innebär att modellen inte kommit underifrån i organisationen och således varit svår att implementera på lång sikt. Det pedagogiska, vilket återfinns inom akademien, har inte i sig självt analyserats som en motor till förändring till genusmedvetenhet, då gender mainstreaming främst är ett politiskt redskap (Kreitz-Sandberg, 2013: 444). Ett av problemen som detta

bidrar till är att genusperspektivet inte blir ett naturligt inslag av utbildningen utan kvarstår som en politisk linje som, enligt Sussane Kreitz-Sandberg, leder till en svårighet för studenten att efter slutförd utbildning bära med sig genusperspektivet in i arbetslivet (2013: 450). Ett förslag på akademisk vidareutveckling enligt Kreitz-Sandberg är att ett genusperspektiv inkluderas i pedagogiken hos den undervisande personalen (Kreitz-Sandberg, 2013: 462).

Efter forskningsgenomgången i *Svart på Vitt*, sammanfattas området för gender mainstreaming inom akademien som centraliserad med ett fokus på slagkraften av direktiven, reformerna och lagarna och utifrån högskolans/universitetets perspektiv. Ett av de avslutande förslagen i *Svart på Vitt* för att bidra till förändring är att säkerställa och granska studenternas och studentkårernas medverkan i det transformativa arbetet för att säkerställa en genusmedveten och jämställd akademi (SOU, 2011: 191–192).

Vidare gjordes det en undersökning rörande jämställdhetsimplementering vid bland annat Samhällsvetenskapliga fakulteten 2010 på uppdrag av ledningsgruppen för jämställdhet och likabehandling vid fakulteten genom medel beviljat från LU centralt (Jarlbros i Sörqvist 2010: 5). Arbetet framtaget i rapporten av Erika Sörqvist sammanfattas av Gunilla Jarlbros som ”början på någonting nytt” (Ibid.). Sörqvists arbete byggde på en hög personalmedverkan, 59 % men dock en låg studentmedverkan. Det som framkom av Sörqvists rapport var att den undervisande och administrativa personalen generellt sett inte satt sig in i rådande lagstiftning rörande diskriminering (2010: 34). Samma grupp svarade även att de inte satt sig in i universitetets policy rörande jämställdhet, likabehandling och mångfald (Ibid.). 57 % av personalen svarade även att de inte märkt någon skillnad i universitetets jämställdhetsarbete, i kontrast till de resterande som uppger en skillnad med exempel på en jämnare könsfördelning bland personalen samt att genusperspektivet är integrerat i utbildningarna (Sörqvist, 2010: 34). Fortsatt resultat av Sörqvist studie är att institutionerna vid fakulteten i hög grad uppgav att de tagit del av den undervisning vilken gavs i samband med genuscertifieringsprojektet för genusperspektiv i undervisningen (Sörqvist 2010: 24). Institutionerna, utifrån Sörqvists resultat, har implementerat genusundervisning i verksamheten genom att anlägga ett kritiskt perspektiv på ämnet utifrån könsnormer.

2 Teoretiska resonemang

Detta avsnitt är uppbyggt av mina teoretiska resonemang med stöd från redan etablerade teorier. Detta görs för att uppnå en överrensstämmelse mellan de teorier och de resonemang jag använder för analysen, och de jag använder för diskussionen i uppsatsen. Teorikapitlet är uppdelat i tre underrubriker: legitimerad kunskap inom akademien; feministiska och genusvetenskapliga perspektiv på vetenskap; och kunskapsproduktion. I legitimerad kunskap inom akademien redogörs det för varför genusvetenskapen inte alltid tas för given. Detta resonemang löper vidare i underkapitlet rörande genus som begrepp och perspektiv, vilket inbegriper förklaringar för frånvaron av begreppet och perspektivet genus inom akademien. I det sista underkapitlet redogör jag för kunskapsproduktion och resonerar kring vad ett uteslutande av ett genusperspektiv bidrar till för kunskap.

Min ingångspunkt för de teoretiska resonemangen i denna uppsats bygger främst på arbeten av Gayle Letherby och Paulina Stoltz. Gayle Letherbys bok *Feminist research in theory and practice* från 2003 används främst till att redogöra för vad ett feministiskt perspektiv på vetenskap innebär. Detta arbete ligger även till grund för den metodologiska diskussionen. Paulina Stoltz kapitel "Kunskap, utbildning och demokrati" i *Att utmana vetandets gränser* från 2005 används för redogörelsen av auktoriserad vetenskap inom akademien. Jag valde att utgå från dessa författare i mitt arbete efter ett kategoriserat letande efter de bäst lämpade teorierna för just denna uppsats inom de angivna ramarna för skrivandet. Vissa teorier valdes därmed bort, däribland ståndpunktsteori, feministisk och queerteori. Dessa kunde ha setts som teorier av värde för ett bredare perspektiv i analysen. Spår av ståndpunktsteori och feministisk teori går att finna i denna uppsats, men utan ett specifikt fokus i detta avsnitt. Litteratur kring ståndpunktsteori och feministisk teori var inspirerande till skrivandet, men bidrog ej konkret till den producerade texten. Valet att *inte* ge queer- feministisk och ståndpunktsteori avgränsade områden har bidragit till en begränsning i analysen, men detta gjordes till förmån för en konkretisering av de valda teorierna för

skapandet av enkäten och anpassning till målgruppen. Queerteorin, i den form Judith Butler skrivit om, är sällan känd utanför genusvetenskapen och kan även anses vara en komplicerad teori att sätta sig in i för att kunna besvara en enkätfråga. Att skriva utifrån en feministisk- eller ståndpunktsteori valdes även det bort då jag inte ansåg det vara rättvist att välja ut en specifik feministisk teori, utifrån det material som skulle analyseras. Jag valde bort ståndpunktsteorin, utifrån Sandra Hardings forskning, då jag i uppsatsens sena skede inte kunde se en tydlig koppling till det analyserade materialet även om teorin var en del i uppsatsens första versioner. Att jag valt bort tre centrala teorier inom genusvetenskapen har bidragit till en begränsning i analysens djup inom ramen för ämnesområdet, men det bidrog samtidigt till en anpassning av materialet till enkätens respondenter.

2.1 Legitimerad kunskap inom akademien

Genom utbildning får studenter lära sig att vissa ämnesområden är relevanta, medan andra inte är det. Enligt Dorothy E. Smith lär sig studenter att tänka inom sitt ämnesområde utifrån ett framtaget teoretiskt och metodologiskt perspektiv (2004: 24). Studenten får således lära sig vad som är legitimerad kunskap inom akademien. Vilken och vems kunskap som *erkänns* blir således centralt för vilken kunskapsproduktion som sker genom bedömningen av vad som anses vara relevant (Stoltz, 2005: 149). Samtidigt är det inte bara ett beslut av den undervisande personalen rörande vad som ska undervisas och vilka perspektiv som skall beaktas. Exempelvis har begrepp som jämställdhet och mångfald blivit centrala genom gender mainstreaming inom högskoledebatten. Med hjälp av policyarbete ska begreppen kunna verka för att åtgärda orättvisor så som rasism och sexism (Stoltz, 2005: 148). Begreppen blir således en legitimerad del av akademien för att inte bara verka till en ”personlig utveckling utan även en global, social, ekonomisk och politisk utveckling som är demokratisk till sin karaktär.” (Stoltz, 2005: 153–154). Gender mainstreaming, vilket redogjorts för i presentation av forskningsfältet, verkar främst inom utvecklingen av en organisation till att bli mer jämställd. Den verkar således parallellt med den legitimerade kunskapen inom akademien. Ord som jämställdhet och likabehandling

influerar styrdokument men är inte operativa i verksamheten genom utbildning av de akademiska perspektiven (Ibid.).

2.2 Ett genusperspektiv på vetenskap

Genus är ett centralt begrepp i denna studie. Jag har i första hand utgått från definitioner framtagna av genuscertifieringsprojektet: ”Genus är en term för de sociala och kulturella processer som skapar föreställningar om både kvinnor och män. Genus skapas i en ständigt pågående social process i vilken individ-, organisations-, och samhällsnivån samverkar. Maktrelationen mellan könen är central för förståelsen av genus.” (Enkät pilotprojektet 2009: 1). Således är genus i detta arbete ett begrepp vari jämställdhet, likabehandling och mångfald är innefattat. Jag har valt denna definition med mitt tillägg för att inkludera alla aspekter vilka kan vara av värde för att undersöka huruvida Samhällsvetenskapliga fakulteten i detta fall är en medveten fakultet som är öppen, trygg och tillgänglig för alla studenter.

Med ett genusperspektiv syftar jag till perspektivet i undervisningen. Definitionen utgår även här i sin konkreta form från enkäten framtagen för genuscertifiering: genusperspektiv ”innebär att stoffet problematiseras ur ett genusperspektiv/att undervisningen presenterar den genusforskning som finns inom det aktuella ämnet” (Enkät pilotprojektet 2009: 1) Till min studie användes definitionen: *Ett genusperspektiv erbjuder ett sätt att se, analysera och förklara sociala och kulturella fenomen som har med kön att göra.*

Genusmedveten pedagogik, en annan term som används i enkäten, syftar till formerna för undervisning: hur beaktas genus i undervisningssituationer genom till exempel hur könsfördelningen av den undervisande personalen och bland examinatorerna ser ut? (Enkät pilotprojektet 2009: 1). Genusmedvetenhet är det sista begreppet vilket är kopplat till bakgrunden, tidigare forskning och teori för denna uppsats. Med genusmedvetenhet åsyftas fakultetens kapacitet att med hjälp av gender mainstreaming förmedla ett genusperspektiv i undervisningen och utbildningarna vid fakulteten.

Projektet för genuscertifiering hade som ambition att, på Lunds universitet, implementera en genusmedvetenhet, vilket i relation till ovan presenterad teori,

skulle ske inom ramarna för den akademiska feminismen. Den akademiska feminismen, har enligt Letherby ett engagemang till att bedriva politiskt motiverad forskning och teori (Letherby, 2003: 2). Då den akademiska feminismen är både teori och praktik (se praxis), där forskningen har ett speciellt engagemang i att producera användbar kunskap för att kunna bidra till förändring i kvinnors liv. Detta genom social och individuell förändring som utgångspunkt i forskningen (Letherby, 2003: 4). Utifrån Nina Lykkes perspektiv ses vetenskap som en diskurs där ”det finns ett samband mellan samhälle, politik, kultur och vetenskap. Utgångspunkten är en ontologi som innebär att det i samhället ständigt pågår förhandlingar om betydelse, politiska strider om mening mellan olika aktörer och grupper, och att den vetenskapliga kunskapsproduktionen är delaktig i dessa strider.” (Lykke, 2009: 44). Vetenskapen har således makten att kunna förändra hegemoniska diskurser (Ibid.)

Den akademiska feminismen ämnar utmana tystnader och luckor i den allmängiltiga (eng. mainstream) vetenskapen och formerna för hur forskning är bedriven (Lykke, 2009: 44). Dessa tystnader är följder av den manliga dominansen inom akademin och bidrar till ett icke-ifrågasättande och en reproduktion av stereotyper (Letherby, 2003: 21). Forskning för att uppnå en förändring av reproduktionen och konstitutionen av stereotyper bedrivs på ett icke-exploaterande sätt genom att låta kvinnor, och andra uteslutna grupper från vetenskapen, få utrymme att tala för sig själva (Letherby, 2003: 85). Kvinnor och andra uteslutna grupper läggs således inte till som en separat kategori inom den allmängiltiga vetenskapen, utan deras perspektiv blir istället beaktade inifrån vetenskapen (Letherby, 2003:63). Således är den akademiska feminismen ett projekt vilket ämnar skapa transformativ kunskap där kunskapen inte bara produceras utifrån mäns premisser. Som Letherby skriver, det finns fler kvinnor inom akademin än förut, utbildning handlar inte längre bara om döda vita män (eng. dead white males) (2003: 38). Den akademiska feminismen ämnar ifrågasätta det som är förgivet vedertaget inom den allmängiltiga vetenskapen, även kallat ’den maskulina vetenskapen’ för en samhällelig förändring (Letherby, 2003: 22). På grund av genusvetenskapens delvis nya historia och ifrågasättande av den tidigare etablerade vetenskapen har implementeringen av ett genusperspektiv i den traditionella vetenskapen varit svår.

2.3 Kunskapsproduktion

Att implementera eller inte implementera ett genusperspektiv på vetenskapen inom akademien bidrar till effekter för kunskapsproduktionen. Kunskapsproduktion i analysen för denna uppsats syftar till den kunskap som studentrepresentanterna får förmedlad under sin utbildning. Denna kunskapsproduktion har olika grad av genusperspektiv inom utbildningen. En lyckad gender mainstreaming utläses i analysen som en del av om det finns eller inte finns erfarenheter av ett genusperspektiv i utbildningen/undervisningen vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Den anses lyckad i den mån att det som universitetet strävar efter inom området når ut till den operativa verksamheten, det vill säga utbildningen och undervisningen på fakultet/institutionsnivå, och således påverkar kunskapsproduktionen. Detta är ett resonemang jag grundar i kontexten för ståndpunktsteori, där kunskapsproduktion är ett ifrågasättande av kunskap en grundläggande aspekt. Som Smith skriver, vår kunskap om världen ges till oss i de lägen där vi ingår en relation med kunskapsobjektet (2004: 29). Kunskap inom akademien bygger på de teorier, metoder, koncept och begrepp vilka inom den vetenskapliga disciplinen används för att analysera och förklara världen. Dessa har traditionellt sett inte varit den samma värld som vi upplever (Smith, 2004: 27). En av de grundläggande ambitionerna för ståndpunktsfeminismen har varit att ifrågasätta vems kunskap dessa teorier, metoder, koncept och begrepp bygger på och således vilken verklighet som produceras och konstitueras inom akademien.

3 Metod

Valet att använda en enkätstudie som metod styrdes av: problemformuleringen, undersökningsdesignen, projektplanen, samt överväganden om vilka analys- och tolkningstekniker som skulle tillämpas på den insamlade datan (Andersen, 2012:161). I detta fall användes metoden för att kunna uppnå en större spridning av medverkandet i studien för att undersöka huruvida det finns ett genusperspektiv i utbildningarna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten i Lund, till skillnad från en intervjumetod. Jag utgick från en kvantitativ metod genom enkätstudien som verktyg. Enkäten var delvis utformad utifrån det förslag på enkätunderlag som togs fram i samband med projektet för genuscertifiering. Enkäten besvarades av studentrepresentanter och distribuerades via email med en URL-länk till enkäten. Som frågeställningen antyder, låg mitt intresse i om studenterna kunde se, eller hade erfårit att ett genusperspektiv funnits inom deras utbildning. Jag valde att använda ordet enkätstudie som benämning på metoden då det är den generella svenska termen, men i den använda metodlitteraturen används survey och online-survey.

Metoden, enkätstudie, byggde på tidigare forskning inom området och återspeglar delvis min epistemologiska uppfattning om godtagbar kunskap rörande generalisering och replikering av forskningsresultaten (Bryman, 2011:167). Jag har en tanke om att min enkätstudie skall kunna replikeras, precis som att denna studie bygger på en tidigare genomförd studie, till förmån för att kontinuerligt undersöka om ett genusperspektiv är en del av undervisningen/utbildningarna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Jag ser således inte replikeringssyftet utifrån det klassiska naturvetenskapliga perspektivet med replikeringsmöjligheter som mål för att påvisa forskarens inverkan och strävan efter objektivitet. Jag anser inte att det finns en objektiv vetenskap, i linje med den feministiska vetenskapssynen (Bryman, 2011: 169).

3.1 Material

Materialiet till denna studie består av det som framkom ur enkäten. Mer om resonemang rörande framtagandet av enkäten följer vidare i metodavsnittet, här nedan är enkätens generella struktur och skapande av material presenterat.

Enkäten gjordes i en svensk och en engelsk version och byggde på 30 frågor (se Appendix 1). Av de 30 frågorna hade fem utrymme för att ge exempel på påståendet när respondenten ”instämde helt” eller ”instämde”, således fanns det bara 25 påståenden och frågor i enkäten. Av de 25 var de fem första basvariabler, således inte frågor eller påståenden rörande respondentens erfarenheter eller attityd. Som avslutning på enkäten gavs det utrymme att uttrycka övriga funderingar eller kommentarer rörande genusperspektiv i utbildningen/undervisningen. I enkäten användes funktioner som länkade samman frågor, så om respondenten angav ett svarsalternativ kom respondenten direkt vidare till nästa fråga inom samma område.

Enkäten skickades ut den 8 april 2014 och den första påminnelsen den 15:e, då totalt 14 personer hade besvarat enkäten. Den 22 april, den sista dagen att besvara enkäten, skickades den sista påminnelsen ut på morgonen. När enkätundersökningen avslutades hade totalt 26 personer besvarat enkäten av de 60 som den skickades ut till. Detta bidrar till en svarsfrekvens på 43 procent och ett externt bortfall på 57 procent. Utöver den låga svarsfrekvensen inkom det inget svar från studentrepresentanter på Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi eller Centrum för Europaforskning, således finns inte alla delar av Samhällsvetenskapliga fakulteten representerade i svaren. Anledningen bakom varför inget svar inkom från Centrum för Europaforskning är för att vid tillfället för studiens genomförande fanns det inte en vald studentrepresentant. Rörande bortfallet för Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi fanns det enbart en studentrepresentant vald, vilken möjligtvis valde att inte besvara enkäten eller, på grund av anonymitets skäl, valde att besvara enkäten som ”annan institution/enhet/fakultet”. I relation till det externa bortfallet fanns det även ett varierande internt bortfall, främst bland de frågor vilka var öppna kommentarsfält. För att se en sammanställning av svarsfrekvensen, se appendix 3.

I analysen av det material som framkommit behandlades den engelska och svenska versionen av enkäten som ett material. Detta genom att svaren från den engelska versionen infogades i den svenska. Materialet analyserades sedan i enkätprogrammet Survey Monkey's analysfunktioner och laddades sedan ner till Microsoft Excel för att bearbetas.

3.2 Frågorna och dess utformning

Enkätfrågorna var utformade utifrån de förslag som gavs på frågor till genuscertifiering. Frågorna fokuserade på tre temaområden: genus som tema i undervisningen; förekomsten av diskriminering och metoder för att motverka detta; samt information om värdegrund och jämställdhets-, likabehandlings- och mångfaldsarbete. För att se alla frågor gå till appendix 1.

Jag valde, i analysen av enkätsvaren, att gruppera jämställdhet, likabehandling och mångfald till begreppet genusperspektiv inom temat för genus i undervisningen. Denna gruppering av begreppen baserades på att man i tidigare enkäter med samma analysområde gjort samma gruppering för ett övergripande perspektiv. Jag valde att ställa frågor om begreppen separat inom temat eftersom att jag ville undersöka om de tre begreppen fluktuerade i lika stor utsträckning, vilket de mestadels gjorde.

I enkäten var frågorna formulerade till att bli besvarade genom ställningstaganden om studentrepresentanten "instämde helt", "instämde", "instämde inte" eller "instämde inte alls". Att ställa frågor på detta vis är även kallat att använda sig av en Likert-skala, någonting jag återkommer till i nästa avsnitt. Till en del av frågorna inom de olika temana gavs respondenten, om de besvarade frågan med "instämmer helt" eller "instämmer", en möjlighet att ge exempel på påståendet. Exemplen, vilka var få, användes sedan i analysen som tänkbara förklaringar till utfallet i frågan, och har inte analyserats separat som öppna frågor.

Som bakgrundsvariabler i denna enkätstudie användes kön, ålder, studerande nivå och var respondenten studerade (vilken institution). Kön/könsidentitet används i princip alltid som basvariabel i enkätstudier (Ejlertsson, 2008: 86). Variabeln ålder användes till förmån för att undersöka om ålder bidrog till olika

uppfattningar rörande genusperspektiv i utbildningen. Den sista bakgrundsvariabeln vilken användes var utbildning. Denna variabel användes för att utläsa hur länge och således tolka hur många utbildningssituationer som respondenten kan ha erfårit under sin tid på Samhällsvetenskapliga fakulteten. Variablerna användes för att kunna jämföra resultaten och hitta mönster mellan grupperna av variabler, såsom om gruppen kvinnor och äldre studenter har en annan erfarenhet av ett genusperspektiv i utbildningen/undervisningen än till exempel män och yngre studentrepresentanter.

3.3 Den slutna frågan och en form av Likert-skala

Val av frågetyp ses som en faktor vilken påverkar forskarens inverkan och styrning av respondentens svar, den så kallade intervjuareffekten vilken främst återfinns i intervjusituationer (Ejlertsson, 2008: 12). Hur mycket forskaren har en del i att påverka respondenten är beroende av valet av frågetyp. I den öppna frågan är det respondenten som själv reflekterar över svaret men det är forskaren som sedan tolkar materialet. I den slutna frågan, vilket denna enkät främst var uppbyggd på, var det mina ord som styrde både frågan och svarsalternativet (Bryman, 2011: 244). Genom den slutna frågan vet respondenten på förväg hur svaren kommer att tolkas i analysen. De öppna frågor som återfinns i denna enkät, var som nämnts ovan, ett utrymme för respondenten att ge exempel i relation till ställningstagande på hur påståendet som berör ett genusperspektiv influerar utbildningen i praktiken (Bryman, 2011: 249-250). Således kodades inte de öppna frågorna, svaren fungerade istället som en samling exempel för att styrka resonemangen i analysen.

Likert-skalan, vilken användes till att besvara de slutna frågorna, används främst inom forskning till att samla in attityder för att kunna ”mätas intensiteten i en känsla eller upplevelse som rör det aktuella området eller temat.” (Bryman, 2011: 157). Här användes skalan för att på ett relativt kvalitativt vis undersöka om studentrepresentanterna hade erfarenhet av ett genusperspektiv i sin utbildning och i vilken utsträckning. Skalan i denna studie var bara av Likert-skallig karaktär, då den innefattade fyra svarsalternativ istället för fem, vilken den klassiska skalan gör (Ejlertsson, 2008:91). Valet att ta bort det neutrala mittenalternativet gjordes

till förmån för att respondenterna skulle positionera sig i relation till påståendet. Ett val som inte brukar göras, vilket även är den största kritiken mot Likertskalans förmåga att utvisa tydlig positionering hos respondenten. I denna uppsats ansåg jag att om det neutrala alternativet funnits med i analysen hade det varit svårt att tolka detta som ett tecken på om respondenten haft erfarenhet av perspektivet eller ej. Skalan och omformuleringen av frågorna till påståenden har i analysen används för kodningen till att mäta intensiteten av närvaron av ett genusperspektiv i utbildningarna vid vilka studentrepresentanterna studerade (Bryman, 2011: 157).

3.4 Studentrepresentanter, representativitet och bortfall

Jag valde att skicka enkäten till studentrepresentanter för Samhällsvetarkåren. Vilket grundades i en tanke om att få svar från studenter av olika utbildningar vid fakulteten. Detta då drömscenariot var att enkäten skulle ha skickats till alla studenter vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, något som dock inte var möjligt. Därför riktade sig enkäten till studentrepresentanterna. Att vara studentrepresentant vid Samhällsvetarkåren är ett förtroendeuppdrag som personer väljs till av kårens fullmäktige. Uppdraget innebär att studentrepresentanten granskar utbildningen/utbildningarna som hon/han representerar och är länken mellan utbildningen och kåren. Valet av studentrepresentanter som grupp istället för alla studenter vid fakulteten var att de är en grupp som representerar en viss utbildning och är en grupp studenter vilka har ett intresse i utbildningspolitik. Därför valdes de till att besvara enkäten för att utvärdera sina erfarenheter av ett genusperspektiv i respektive utbildning.

Gruppen studentrepresentanter består av 60 personer vilka representerar 12 olika institutioner och totalt cirka 6000 helårsstudenter som studerar vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. För att minska bortfallet skickades det ut två påminnelse-mail till respondenterna, ett efter halva tiden samt ett under den sista dagen att besvara enkäten (Bryman, 2011: 192). De dagar påminnelse-mailen skickades ut ökade svarsfrekvensen med närmre tio svar per påminnelse. När

enkäten stängdes för att besvaras, hade det inkommit 26 svar av 60 utskickade enkäter.

Bortfallet har två sidor: det externa, vilket handlar om respondenter i gruppen vilka väljer att inte besvara enkäten, i detta fall närmre hälften; och det interna bortfallet. Det interna bortfallet åsyftas enstaka frågor vilka utelämnas eller inte besvaras av respondenterna (Ejlertsson, 2008: 25). Om bortfallet, främst det externa, är stort finns det en ökad risk för felaktiga generaliseringar av målpopulationen. Detta har, i analysen av materialet, tagits i beaktande (Ejlertsson, 2008: 26). I denna studie kommer inga generaliseringar att kunna göras, svaren ses istället som tecken och tendenser som tyder på ett visst resultat. En anledning till ett stort externbortfall i denna undersökning kan vara att enkäten hamnade i ”skräpposten” hos respondenten (Evans & Mathur, 2005: 201). Anledningar till det interna bortfallet kan ses som en effekt av otydligheter i instruktionerna för att besvara enkäten (Evans & Mathur, 2005: 202). Vidare anledning till det interna bortfallet, som tidigare nämnts, var att ett antal av frågorna i enkäten var länkade till varandra vilket innebar att om respondenten valde alternativet ”instämmer helt” eller ”instämmer” kom respondenten vidare till nästa fråga inom samma område, det vill säga att de länkade frågorna bidrog till en fördjupningsfråga till den föregående frågan. Detta bidrog till att alla respondenter inte gavs möjligheten att besvara alla frågorna i enkäten. Majoriteten av det interna bortfallet i enkäten återfinns inom de öppna frågorna, se Appendix 2-3. En annan möjlig anledning till den låga svarsfrekvensen generellt kan tolkas som ett ointresse i att besvara enkäten eller att respondent glömt bort att besvara den.

3.5 Distribution

Enkäten distribuerades genom email, med en kort information rörande enkäten och med en URL-länk till hemsidan Survey Monkey samt bifogat foljebrevet. Utskicket sköttes av vice ordförande med utbildningsansvar på Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet, men texten var skriven av mig. Valet att distribuera genom kåren var tillgången till studentrepresentanterna, samt att genom detta samarbete fick jag tillgång till kårens avgiftsbelagda version av

enkätensida. Jag hade däremot ensam administreringsrätt till enkäten på Survey Monkey. Att samarbeta med Samhällsvetarkåren kan ses som problematiskt utifrån äganderätten av materialet, vilket blev delat med Samhällsvetarkåren. Respondenterna var medvetna om den gemensamma äganderätten av enkäten, genom information i mailet där respondenterna bjöds in att besvara enkäten, samt i följebrevet (Bryman, 2011: 598). Enkäten och följebrevet fanns både i en svensk och en engelsk version då populationen består av både svensktalande och icke-svensktalande personer. Båda versionerna skickades ut i mailet och respondenterna avgjorde själva vilken version som sedan användes för att besvara enkäten. För att se följebrevet, se appendix 2. I följebrevet betonades det dubbla ägandeskapet av enkäten och anonymitet garanterades. Detta var en betoning av vikt då en av frågorna i enkäten kunde utifrån studentrepresentant perspektivet uppfattats som en anonymisering. Frågan berörde vid vilken institution respondenten var representant, en fråga vilken var av vikt för studien för att se på spridningen av respondenterna och representativiteten av svaren. Det var också av vikt för att möjliggöra en undersökning av om det i vissa utbildningar finns mer eller mindre erfarenheter av ett genusperspektiv.

3.6 Variablerna och analysinstrument

Tanken bakom frågorna var att hitta trender och tendenser bland de svarande rörande genus som tema i undervisningen/utbildningen; förekomsten av diskriminering och metoder för att motverka detta; och information rörande värdegrunds- och likabehandlings vid studentrepresentantens institution. Temat för genus i undervisningen komparerades i analysen med var respondenten studerade, på vilken nivå och vilket kön personen definierade sig själv som. Diskriminerings- och motverkansarbetet komparerades med institution och könsidentitet och temat för information om värdegrund och jämställdhet, likabehandling och mångfaldsarbete med institution och nivå. Valet att komparera var respondenten studerade och svar på en specifik fråga var för att undersöka om det fanns mer eller mindre genusmedvetenhet vid en institution än en annan, eller om fakulteten kunde tolkas som homogen i genusmedvetenheten. På grund av den

låga spridningen (se figur 4) och av anonymitetsskäl har dessa jämförelser inte att illustreras i figurer.

Ställningstagandet rörande anonymiteten grundas även i det etiska övervägandet att respondenten inte skall kunna urskiljas genom granskandet av resultatet. Däremot kvarstår samma etiska problematik rörande anonymitet genom den låga svarsfrekvensen och den avgränsade gruppen respondenter. Detta leder till att trots anonymisering och valet att inte redovisa resultat i figurer på institutionsbasis, är respondenterna inte garanterad anonymitet. Detta kan ses som en möjlig forskningsetisk kritik men som försvar finner jag argumenten att respondenterna hade en valmöjlighet till att besvara enkäten samt att de var informerade om problematiken genom följebrevet.

I analysen av resultatet, räknades svaren på de frågor vilka var ställda enligt Likert-skaligt slag till en tabell, eftersom Likert-skalan ”mäter intensitet eller styrka brukar man göra kodningen på så sätt att om man håller helt med om ett påstående (vilket anger en stark känsla eller uppfattning) som rör respektive indikator så markeras detta med en hög siffra” (Bryman, 2011: 157). Detta för att sedan summera siffrorna för respektive svar, vilket leder till ett indexvärde som illustrerar någon form av hög eller låg erfarenhet av en genusmedveten utbildning/undervisning (Ejlertsson, 2008: 93). Utöver indexvärdet letade jag efter frekvenser genom att se till hur svaren var fördelade, genom att se till om det skilde sig mellan könen, institutionerna och studerandenivåerna i erfarenheter av ett genusperspektiv.

4 Resultat och analys

Detta kapitel är uppbyggt på tre centrala temaområden som fanns i enkäten. Inledningsvis är basvariablerna presenterade och i det syfte de har används för att analysera materialet. Basvariablerna var könsidentitet, ålder, studerandenivå och institution/enhet/fakultet vid vilken respondenten studerade. De tre centrala temaområdena för enkäten till dess like analysen är: genus som ett tema i undervisningen/litteraturen och examinationen; förekomsten av diskriminering och metoder för att motverka detta; samt information om jämställdhet, likabehandling och mångfaldsarbete vid universitetet/fakulteten och institutionen. Det sista området för detta kapitel är en sammanställning av resultatet utifrån Likert-index. Sammanställningen är gjord till förmån för en övergripande tolkningsbar bild över hur genusmedveten Samhällsvetenskapliga fakulteten är utifrån studentrepresentantsperspektivet.

På grund av den relativt låga svarsfrekvensen, redogjord för i materialavsittet och Appendix 3, är resultatet av enkäten inte representativt nog för att kunna dra några definitiva slutsatser, utan enbart se tendenser på hur det kan tänkas vara rörande erfarenheter av ett genusperspektiv i utbildningar vid Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet.

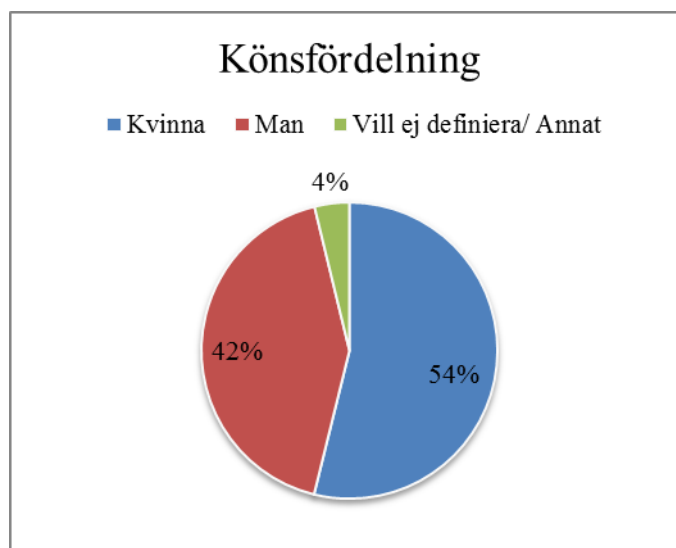
4.1 Basvariablerna

Nedan är basvariablerna för enkäten presenterade för att ge en insikt i vem det var som besvarade enkäten och således öka möjligheten till tolkning av svaren genom att se respondenten bakom svaren. Basvariablerna var obligatoriska frågor i enkäten. Detta innebar att om inte respondenten besvarade frågan gick det inte att gå vidare i enkäten.

54 % av de som besvarade enkäten definierade sig själva som kvinnor, 42 % definierade sig som män och 4 % ville inte definiera sig som kvinna eller man. Denna könsfördelning överensstämmer med gruppen studentrepresentanter vid

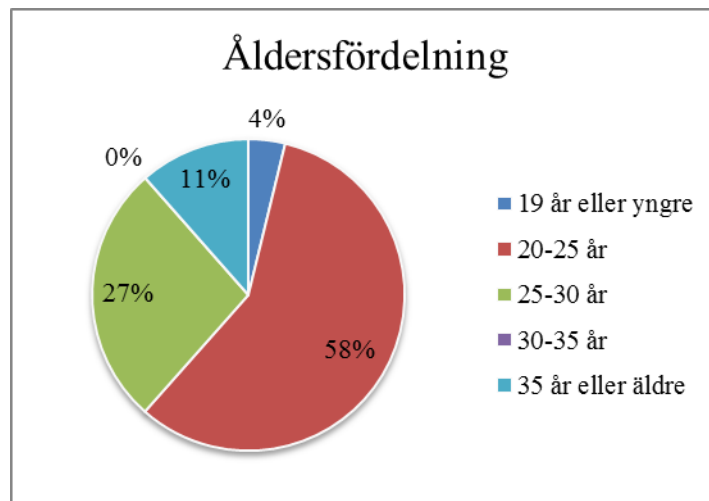

Samhällsvetenskapliga fakulteten, vilken även den består av fler kvinnor än män. Denna variabel användes för att undersöka om kvinnor och män anser sig ha olika erfarenheter av ett genusperspektiv i sin utbildning/undervisning och i fallet av diskriminering undersöka om diskriminering uppfattas olika beroende på vid vilket kön respondenten definierar sig vid. Kön som variabel har även använts för att undersöka skillnader i uppfattningen av skillnader eller likheter i genusperspektivets närvaro i utbildningen, undervisningen och litteraturen.

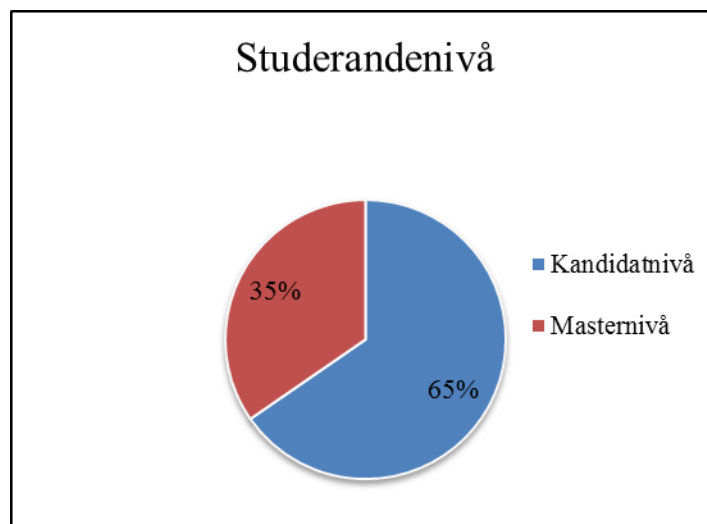
Figur 1

Den andra basvariabeln var ålder. Denna variabel användes för att se ifall diskriminering på basis av ålder förekommer på fakulteten. Denna variabel användes även för att se om äldre studentrepresentanter har andra erfarenheter är de yngre och vice versa. Som figur 2 visar, var över hälften av respondenterna mellan 20-25 år gamla, men även äldre och yngre studentrepresentanter besvarade enkäten. Däremot gav inte denna variabel något specifikt utfall i komparation med de specifika temafrågorna. Således användes inte basvariabeln för ålder till att analysera resultatet.

Figur 2

Den tredje basvariabeln som användes i analysen är studerandenivå. Till denna fråga fick studeranderepresentanten välja mellan kandidatnivå eller mastersnivå. Forskarstuderande var en kategori vilken inte togs med då Samhällsvetarkåren enbart representerar studenter på grund- och avancerad nivå. Att majoriteten, 65 % av respondenterna, besvarade frågan med Kandidatnivå är beroende av att det finns fler studeranderepresentanter på kandidatnivå som en följd av att fakulteten bedriver fler utbildningar på kandidatnivå än masternivå (se figur 3). Variabeln används i två syften för analysen: det första för att se om längden på utbildningen har en inverkan på erfarenheter av ett genusperspektiv; och det andra för att undersöka om genusperspektivet är mer närvarande på den ena eller den andra studerandenivån. Basvariabeln för studerandenivå gav främst utslag i frågor rörande genusperspektivets närvaro i utbildningen, undervisningen och examinationen, samt i den specifika frågan rörande pedagogiska metoder för att motverka diskriminering.

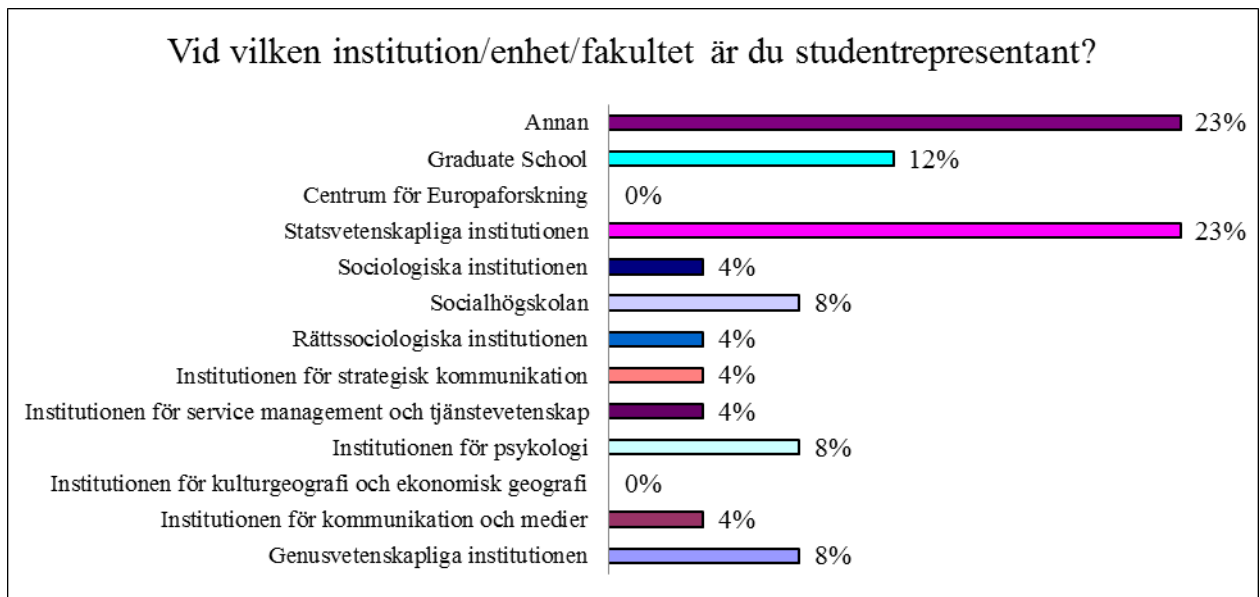

Figur 3

Den sista basvariabeln som användes för analysen var vilken institution/enhet eller fakultet studentrepresentanten var vald att representera. Fakultet fanns som alternativ då Samhällsvetarkåren studie- och utbildnings bevakar två program som är fakultetsöverskridande, men studenterna är medlemmar och valda av Samhällsvetarkåren.

Denna basvariabel kan ses som problematisk i vissa avseenden då det bara finns en post och om personen som är förtroendevald till denna post valde att besvara enkäten är det relativt enkelt att identifiera personen. Frågan var även riktad utifrån vilken institution/enhet/fakultet personen representerade, inte om personen faktiskt studerade där. Utfallet i frågan var att av de som besvarade enkäten, studerande alla vid den institutionen/enhet/fakultet de var valda att representera, vilket inte alltid är fallet, eftersom mandatperioden löper över två terminer och studentrepresentanter i vissa fall studerar vid två olika institutioner under den valda mandatperioden. Detta framkom i följdfrågan till vilken institution/enhet/fakultet de representerade där respondenten angav när de senast studerade vid den institutionen/enhet/fakultet de representerade. Att frågan användes som en av basvariablerna för denna analys var för att kunna se om det vid vissa utbildningar fanns mer av genusperspektivet än vid andra. Nedan följer utfallet, och som ovan nämnts saknas det representation för Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi samt Centrum för Europaforskning. Således fanns inte alla delar av Samhällsvetenskapliga fakulteten representerade i svaren. Lika många som representerade Statsvetenskapliga institutionen angav "annan" på frågan om institution/enhet/fakultet. Detta kan tolkas på tre vis: (1) ett

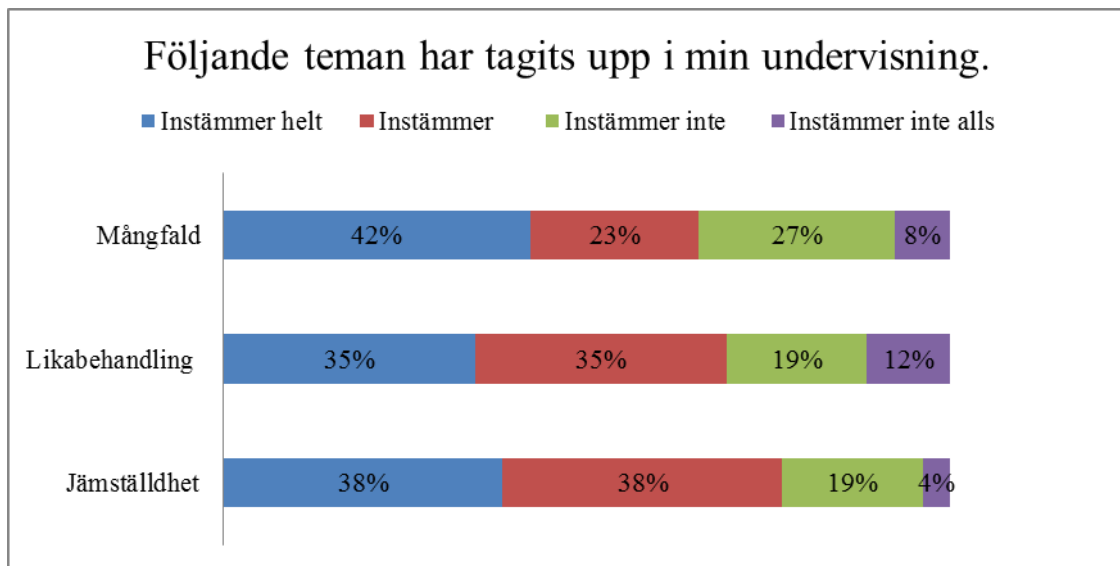
val att inte vilja definiera sig; (2) att de inte visste för vilken enhet/institution eller centrumbildning de var representant; och (3) att personen som är vald till studentrepresentantsuppdrag på fakultetsnivå, så som fakultetsstyrelsen eller andra organ på central nivå. Denna variabel presenteras inte i analysen i komparation med andra variabler i figurform för ett kvarvarande av anonymiteten. Resultat från skillnader mellan institutioner presenteras i textform och procentsatser.

Figur 4

4.2 Genus som ett tema i undervisningen

Jämställdhet, likabehandling och mångfald, således genus i undervisningen, är en del av fakultetens gemensamma mål genom strategin för att nå ut med gender mainstreamingen. Vad som framkom av denna fråga var att, mer eller mindre oberoende av basvariabel, ansåg studentrepresentanterna att det fanns en erfarenhet av dessa teman som en del av undervisningen. Skillnader i svarsfrekvensen framkom tydligare när frågan konkretiserades till om genus användes i exempel, litteraturen och i examinationen. 70 % av respondenterna instämde eller instämde helt med genusperspektivets närvaro i deras utbildning skedde genom begrepp, teorier och metoder.

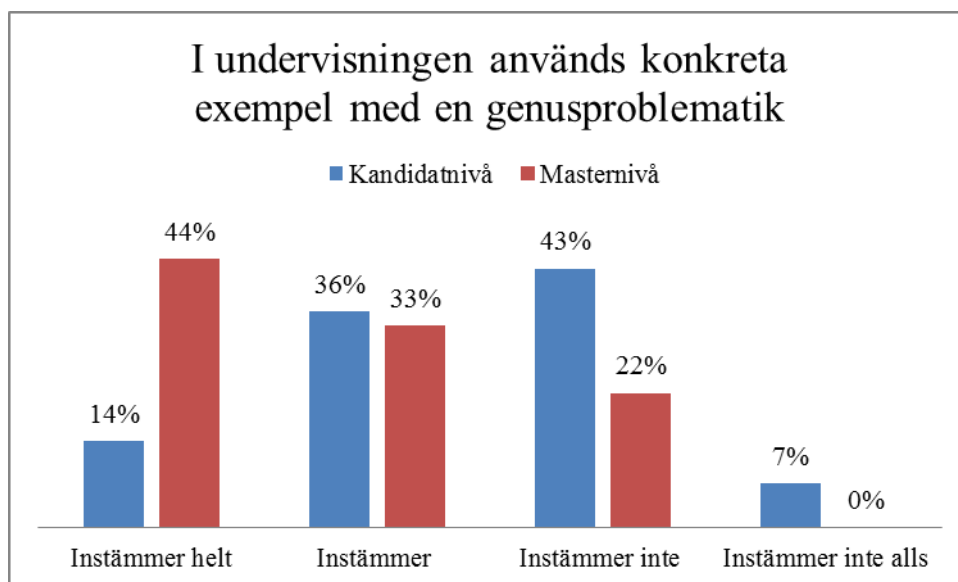
Figur 5

Frågan rörande genus som tema i undervisning är ovan presenterat i figur 5 som ett generellt perspektiv för undervisningen vid fakulteten. Att utläsa ur figuren är, som ovan nämnt, att majoriteten av studentrepresentanterna upplever att de har erfarenhet av de teman som inbegrips i genusperspektivet. Följdfrågan för om dessa teman togs upp var ”hur ofta?”, en fråga av värde då enligt fakulteten ska perspektivet vara ett naturligt inslag i undervisningen. Vad som då framkom var att jämställdhet, likabehandling och mångfald omnämns och diskuteras i undervisningen en gång i månaden/en gång per delkurs, vilket kan tolkas som att perspektivet tas upp i undervisningen som ett specifikt fokusområde, och inte som ett naturligt inslag i all undervisning som bedrivs vid fakulteten. Detta resonemang är dock svårt att underbygga utan att ha frågat studentrepresentanterna eller ha läst kursplanerna.

Att perspektivet tas upp i undervisningen kan samtidigt tolkas som en form av integrering av genusperspektivet, vilket då är ett resultat för acceptans av genusvetenskapen och genusperspektivet inom akademien. Som svar på den tidigare forskningen, att integrera ett genusperspektiv 2010 var början på någonting nytt, nu kan det tolkas som ett steg på vägen till ett mer integrerat genusperspektiv i undervisningen. Däremot skiljer sig integrationen av ett jämställdhets-, likabehandlings- och mångfaldsperspektiv i undervisningen åt. Erfarenheterna går isär när det kommer till könsidentitet och erfarenheter av att konkreta exempel med en genusproblematik används i undervisningen. Studentrepresentanter vilka definierar sig som kvinnor är i större utsträckning *inte*

instämmande i denna fråga i relation till de som definierar sig som män av respondenterna. De manliga respondenterna ansåg sig i större utsträckning ha erfarenhet av konkreta exempel med en genusproblematik. Samma utfall återfanns i frågan rörande om studentrepresentanten ansåg sig ha erfarenhet av att ha undervisats i ett genusperspektiv inom ramen för utbildningsområdet. Inom detta instämde de som definierade sig som kvinnor i lägre utsträckning än männen på genusperspektivets närvaro i undervisningen.

Om detta vidare ses i relation till studerandenivå, illustrerat i figur 6, framkommer det att exempel med en konkret genusproblematik används i större utsträckning på mastersnivå än på kandidatnivå, samt att fler mastersstudenter anser att de har erfarenhet av att ha undervisats i ett genusperspektiv inom ramen för sin utbildning.

Figur 6

Vad som går att utläsa ur figuren ovan är att närmare 77 % av mastersstudenterna anser genusperspektivet vara återkommande genom exempel, medan enbart hälften av studenterna på kandidatnivå uppger det samma. En möjlig förklaring till detta är att majoriteten av de studerande på mastersnivå tillhörde fakultetens "Graduate School" där det enbart bedrivs interdisciplinära masterutbildningar med fokus på utveckling. Ett av utvecklingsområdena är det för genus och kön. Undervisning bedrivs således på Graduate School med specifikt fokus på genus inom ramarna för programmen. En annan möjlig förklaring är diversiteten bland utbildningarna vilka bedrivs på de olika institutionerna på kandidatnivå. Att

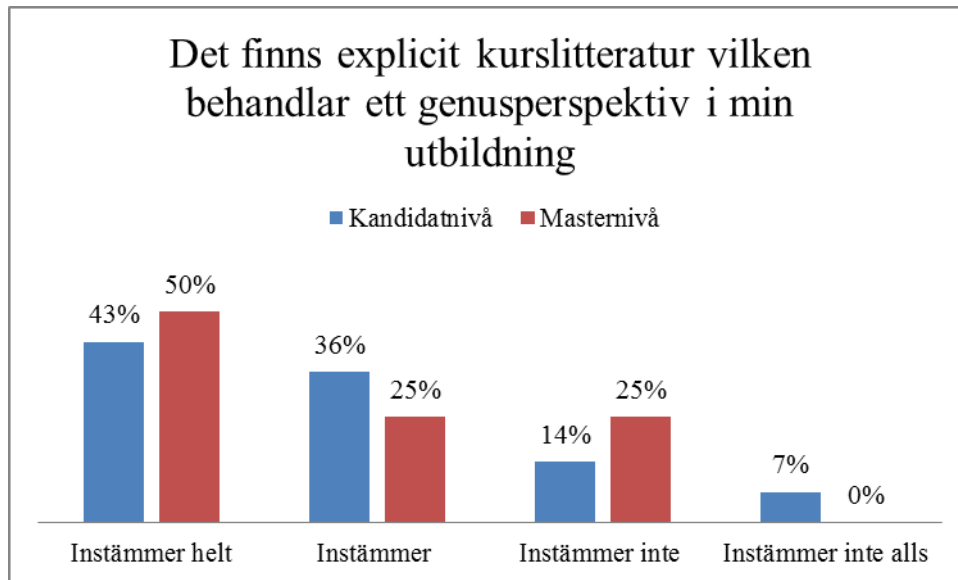
använda terminologin genus kan tolkas ha olika betydelse för en psykologistuderande än en sociologistudent.

I linje med användandet av exempel med en genusproblematik, frågades det i enkäten om respondenten ansåg att könspronomen hon/han används i lika stor utsträckning i undervisningen. Det framkom att respondenterna ansåg att det var en jämn fördelning mellan könspronomen oberoende av institution, studerandenivå eller könsidentitet för respondenten. Om könspronomen är en del av en genusproblematik i exempel kan däremot tolkas olika, men utifrån teorin för kunskapsproduktion innebär ett jämnt språkbruk mellan pronomen även en visualisering som inte låser fast könsidentiteter vid specifika roller. Såsom om bara manliga exempel ges, skapas en bild av att bara män kan vara en del av det föredragna exemplet eller vice versa för om kvinnor i större grad används som exempel.

4.2.1 Genus som tema i litteratur och examination

I frågan rörande litteraturen med ett genusperspektiv gick meningarna isär hos respondenterna. En majoritet ansåg sin utbildning innehålla mycket och obligatorisk litteratur med ett genusperspektiv, andra inte. Vad som var intressant i denna fråga var främst hur respondenter från samma institution angav att de ansåg det finnas explicit litteratur och samtidigt inte. Detta kan eventuellt förklaras med att inom samma institution bedrivs flera olika kurser och sannolikheten att respondenterna vid samma institution inte läste samma kurs är stor på basis av att de representerade olika områden på institutionen. På de olika kurserna inom samma institution är det olika personer som är ansvariga för framtagandet av litteraturlistor och undervisningsupplägg. När vi ser till litteraturen instämmer majoriteten av respondenterna på de olika institutionerna att det finns explicit kurslitteratur som behandlar ett genusperspektiv. Intressant i denna fråga, vilket framkom av exemplen, var att litteraturen som behandlar ett genusperspektiv finns med på litteraturlistan men enbart beroende på inriktning på vissa av utbildningarna blir denna litteratur relevant läsning. Inriktningar i den mån av olika fördjupningsområden inom samma kurs, vilket bidrar till olika fördjupningslitteratur för studenterna, där genus och feminism inom ämnesområdet på vissa institutioner är ett sådant fördjupningsområde.

Återigen framkom det att studenterna på mastersnivå i större utsträckning ansåg att det fanns ett genusperspektiv. Samtidigt som oberoende av könsidentitet ansågs det att det fanns explicit kurslitteratur med ett genusperspektiv.

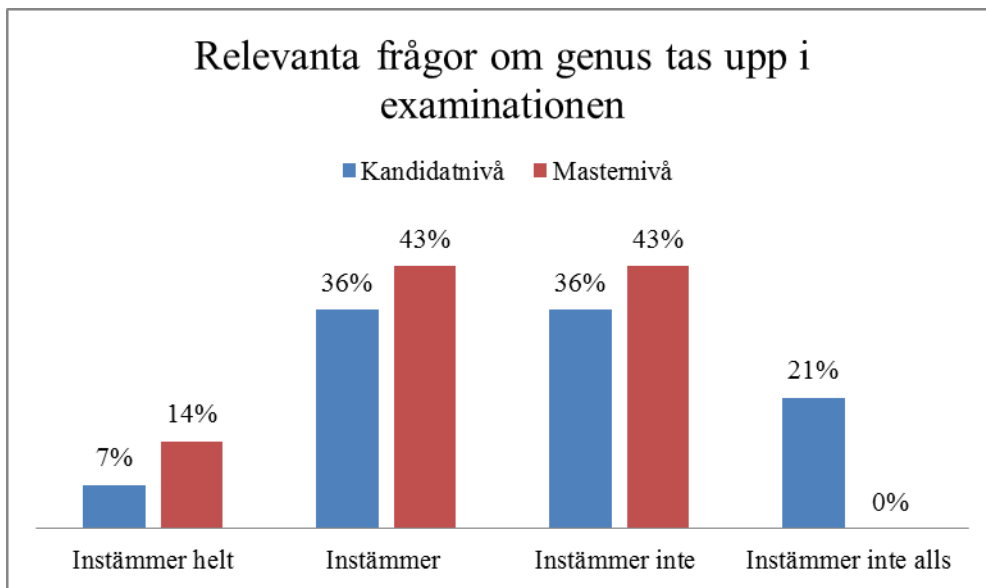

Figur 7

Som illustreras i figuren, ansåg 75 % av mastersstudenterna att ett genusperspektiv fanns i deras utbildning i relation till kandidatstudenterna, 79 %. Båda studerandenivåerna visar således att litteraturen fanns inom deras utbildningar. Men ännu en gång pekade resultatet rörande kandidatstudenterna på en större diversitet inom gruppen. Som nämnt i frågan rörande genusperspektivet i undervisningen, fanns det större skillnader inom gruppen kandidatstudenter som besvarade enkäten än inom mastersstudenterna, vilket kan ses som en konsekvens av att utbildningarna på kandidatnivå är mer olika än de på mastersnivå.

Att genusperspektivet inkluderas genom kurslitteraturen är att begrunda då meningarna gick isär rörande hur vida den även examineras. Närmre 50 % av studentrepresentanterna på kandidatnivå ansåg inte att relevanta frågor om genus togs upp i examinationen i relation till mastersstudenterna var majoriteten uppgav att det togs upp. Inom respondenterna fanns det en stor spridning, som i exemplet för statsvetenskap, där lika många respondenter uppgav att genusperspektivet togs upp i examinationen som det finns respondenter vilka uppgav att det inte gjorde det. Till dess like illustreras skillnaderna för studerandenivå i figuren nedan.

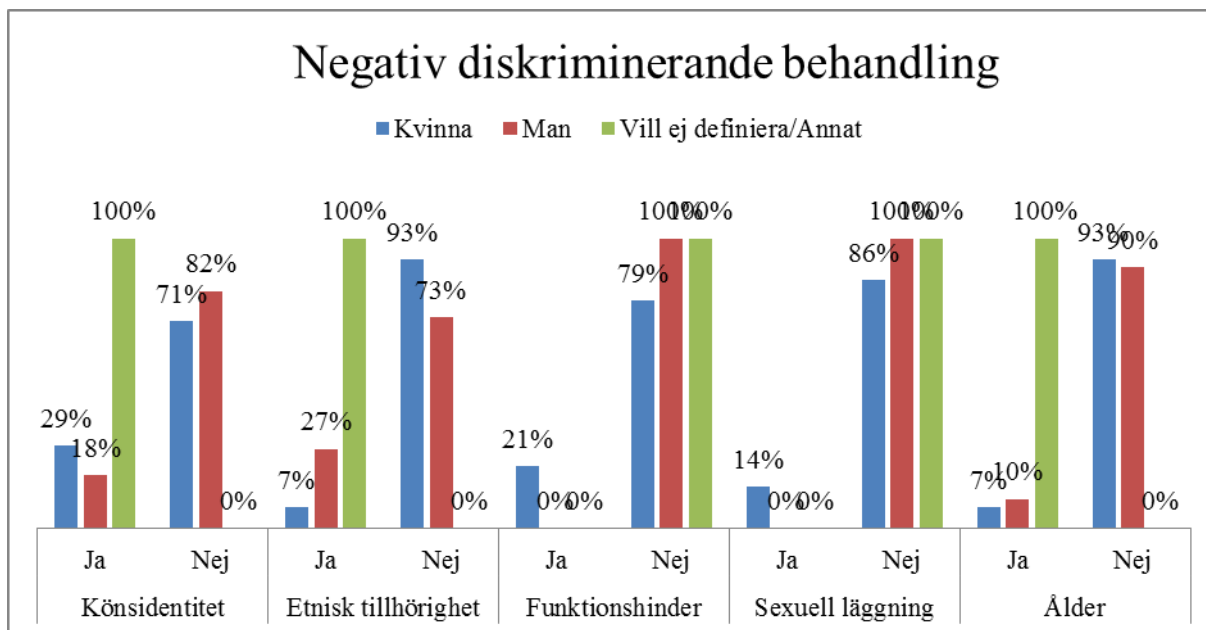
Figur 8

Lika många mastersstudenter och kandidatstudenter som instämde, instämde inte på samma fråga. Av kandidatstudenterna fanns det en mindre majoritet för att relevanta frågor med ett genusperspektiv inte togs upp i examinationen, i kontrast till den svaga majoriteten för mastersstudenterna, som ansåg att det fanns frågor i examinationen rörande genus. Av kommentarerna att utläsa upplevde studentrepresentanterna att minst en bok inom området för sina studier behandlade ett genusperspektiv för varje delkurs, men i relation till figur 8 var det inte alltid som det frågades inom ramen för ett genusperspektiv på examinationen. En respondent gav exemplet på att om det frågas efter på examinationen är beroende av examinationsformen och val av fördjupningsområde för kursen. Väljer studenten fördjupning inom genusvetenskapen blir litteraturen och examinationen given inom området, om studenten väljer en annan inriktning är det inte lika givet att perspektivet konkret finns i litteraturen och examinationen.

4.3 Förekomsten av diskriminering och metoder för att motverka detta

Frågan om det fanns erfarenheter av diskriminering var intressant i relation till vilket kön respondenten definierade sig vid. Som figur 9 visar, besvarade majoriteten av respondenterna att de inte upplevt ett negativt diskriminerande

behandlande av personer i deras utbildning. Tio personer valde att kommentera detta. Av kommentarerna att utläsa upplevde respondenter både negativ diskriminering av båda könen genom att utrymmet att uttrycka sig i klassrummet och grupparbeten inte är lika stort; och att kvinnor inte uppmärksammats på likartat vis som män i diskussioner under föreläsningar.

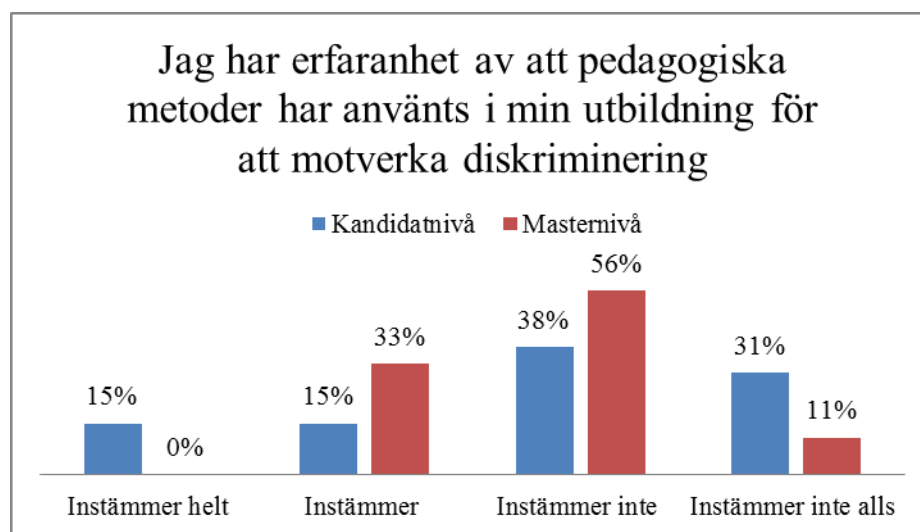

Figur 9

Som figuren antyder angav fler av respondenterna som definierar sig som kvinnor att ha erfarenheter av negativ diskriminering, i relation till könsidentitet och diskriminering (29 %). Det framkom inte i enkäten om det var respondenten som själv blivit utsatt eller om det var någon i personens utbildning. Ingen av kommentarerna återkopplade till vad som hänt efter diskrimineringstillfället i fall av kontakt med undervisande personal eller kåren. Figuren kan ses som ett tecken på att det förekommer relativt lite diskriminering vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, men kan samtidigt tolkas som ett resultat för att personerna inte har varit medvetna om att de blivit utsatta för diskriminering. Om den negativa diskrimineringen är relativt låg vid fakulteten har en del av de strategiska målen både för universitetet och också för fakulteten uppnåtts. Samtidigt hade idealfallet varit att inte någon respondent hade haft en erfarenhet av negativ diskriminerande behandling.

Universitet och fakulteten ämnar ha pedagogiska metoder för att motverka diskriminering. I figur 10 går det att se att cirka 30 % av kandidatstudenterna och lika många mastersstudenter angivit att de upplevt att metoder för att motverka

diskriminering har använts. Ingen av respondenterna valde dock att ge exempel på hur detta har skett.

Figur 10

Att tolka ur resultatet på institutionsbasis är att Statsvetenskapliga institutionen, Socialhögskolan och Institutionen för Psykologi inte aktivt använder pedagogiska metoder för att motverka diskriminering. Sociologiska och Genusvetenskapliga institutionerna bedriver den typen av arbete. Exempel på pedagogiska metoder för att motverka diskriminering utifrån studentrepresentanternas perspektiv var att alla studenter blev antagna på samma premisser oberoende av könsidentitet, etnisk tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Däremot är detta inte exempel på konkreta pedagogiska metoder i utbildningen för att motverka diskriminering. Att använda pedagogiska metoder för att motverka diskriminering var framtaget för genuscertifieringsarbetet. Exempel på pedagogiska metoder framtagna var en medveten maktrelation mellan undervisande personal och student, avidentifierade tentaminor och färdiggjorda gruppindelningar av varierande inslag (se Metodbok för genuscertifiering 2012).

Som ovan nämnt, har respondenterna valt att besvara frågan övervägande med att inte instämma. Detta kan ses som att när metoderna har använts har de inte titulerats som specifika metoder för att motverka diskriminering, eller att det utifrån respondenterna de facto inte används i så stor utsträckning. Även om pedagogiska metoder för att motverka diskriminering förekommer, kvarstår det

positiva beskedet att det, utifrån respondenternas perspektiv, förekommer lite negativ diskriminering.

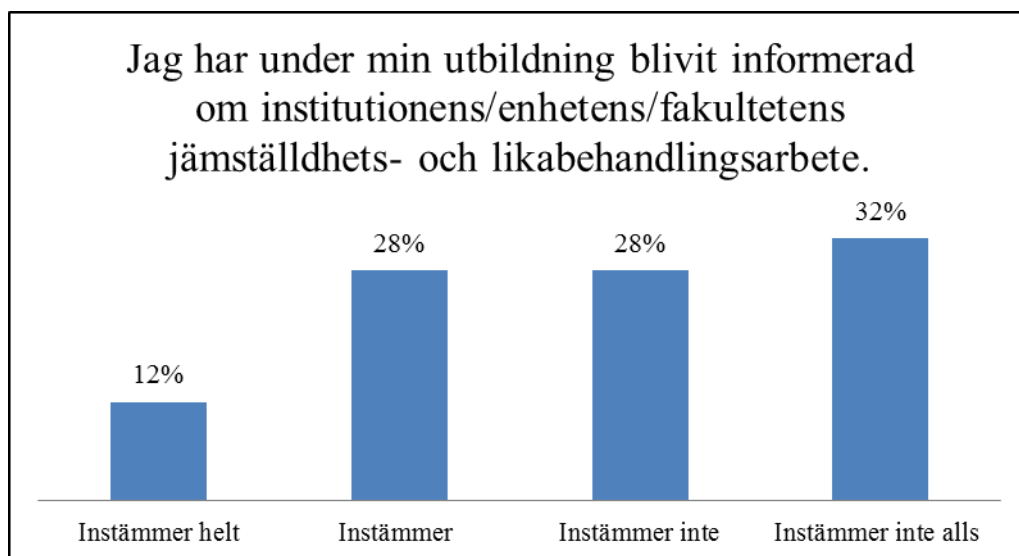
Ett resultat av att pedagogiska metoder kan tänkas användas i det dolda för studenterna är att cirka 70 % av studentrepresentanterna totalt anser att alla studenter inom den utbildning de går får ett lika stort utrymme i rummet till att uttrycka sig. Däremot, när frågan blir specifik på studerandenivå framkom det att på kandidatnivå är cirka 65 % inte instämmande i att det fanns ett lika stort utrymme för alla att uttrycka sig, medan på mastersnivå var det bara 11 % som inte ansåg att alla fick lika stort utrymme. Om frågan istället vinklas utifrån ett könsperspektiv ansåg de båda könen i lika stor utsträckning att utrymmet fanns att uttrycka sig. Samtidigt i kontrast till utrymmet givet för att uttrycka sig, ansåg både mastersstudenterna och kandidatstudenterna att de upplevde att deras erfarenheter och perspektiv togs tillvara på i utbildningen, vilket är ett resultat av att alla studenter uppmärksammas för sina specifika perspektiv och upplevelser.

4.4 Information om värdegrund och arbete inom området för jämställdhet, likabehandling och mångfald

I relation till Erika Sörqvists studie rörande jämställdhet, likabehandling och mångfaldsimplicering, presenterad i tidigare forskning, är detta tema intressant av flera anledningar. I Sörqvists rapport från 2010 framkom det att majoriteten av den undervisande personalen inte satt sig in i den rådande lagstiftningen för diskriminering och att samma grupp angav att de inte märkt någon skillnad av detta arbete (Sörqvist, 2010:34). I relation till denna studie som är baserad på studentrepresentantperspektivet och gjord fyra år senare visar det på att studenterna generellt sett inte blivit informerade om Lunds universitets värdegrund: hela 77 % svarade ”instämmer inte” eller ”instämmer inte alls”. I relation till de som besvarade enkäten med att instämna helt eller bara instämna framkom det av kommentarsutrymmet att denna information hade respondenten själv sökt upp eller fått genom sitt kårengagemang. Denna information ska, enligt universitetets policy, gå ut till alla nyantagna studenter vid universitetet. Det framkom utifrån denna studie att enbart studerande vid Institutionen för strategisk kommunikation och Sociologiska institutionen uppgav att de blivit informerade.

Av kommentarerna kopplade till frågan att utläsa, där respondenten fick ange var hen fått informationen, framkom det att bara tre hade fått informationen genom informationsträffar direkt kopplade till deras utbildning, de andra respondenterna hade fått informationen genom att vara aktiva inom kåren.

I kontrast till Lunds universitets värdegrund, är frågan rörande information om institutionens jämställdhets-, likabehandlings- och mångfaldsarbete av intresse då det är en verksamhet hypotetiskt närmre studenten. Som figur 11 visar (vilken bygger på fråga 12 i enkäten) anger strax över hälften av studentrepresentanter att de inte har blivit informerade om deras institutions arbete med jämställdhet, likabehandling och mångfald. Den återkommande kommentaren i följdfrågan inom temat är att av de som fått informationen inte har fått den genom sin institution utan genom sitt kårengagemang, eller att respondenten själv valt att söka upp informationen. Till denna fråga fanns det även en kommentar om att respondenten inte ens trodde att det fanns en jämställdhets- och likabehandlingsplan.

Figur 11

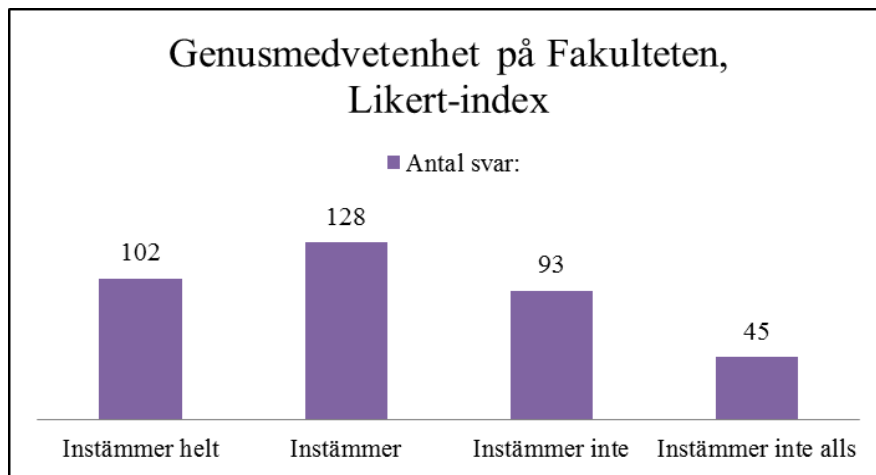
Vad som framkommer av figuren ovan är snarlikt de resultat som framkom av Sörqvists studie. Information om arbete rörande värdegrundsfrågor, jämställdhet, likabehandling och mångfald når inte ut till det praktiska arbetet och undervisningssituationen. Som förklaring på detta kan den tidvis svaga bron mellan den teoretiska genusvetenskapen och praktiken ses, samtidigt som den generella uppfattningen är att det finns ett genusperspektiv i undervingen/utbildningen vid institutionerna på fakulteten. Är det då

problematiskt att informationen inte når ut om det i majoriteten av fallen finns ett integrerat genusperspektiv i undervisning/utbildning? Vilket är huvudsyftet med de strategiska planerna för värdegrund och policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald?

Sörqvists studie pekade på att det finns fler män än kvinnor vid fakulteten 2010, medan i denna studie anser respondenterna att de upplevt en 60/40 fördelning, med fler kvinnor än män. Om upplevelsen av denna fördelning är ett tecken på den verkliga anställningsfördelningen kvarstår som ett mysterium för denna studie, men vad det kan tänkas peka på är att kvinnorna i större utsträckning har studentkontakt än männen vid fakulteten. Detta är ett resultat vilket även tidigare framkommit ibland annat Sörqvist studie, där kvinnor i större utsträckning än män undervisar och därmed har minskade möjligheter till att bli forskningskvalificerade vilket leder till minskade möjligheter till att klättra inom akademien (Sörqvist, 2010: 12, 42).

4.5 Likert-index, en sammanställning

Som presenterat i metodavsnittet fyllde frågorna en speciell funktion med svarsformuleringen ”instämmer helt”, ”instämmer”, ”instämmer inte” och ”instämmer inte alls”. Alla frågor av denna sort sammanställdes till ett Likert-index, för att på ett allomgripande och generellt sett visualisera uppfattningen om närvaron av ett genusperspektiv på de olika nivåerna vid fakulteten. De tidigare presenterade underkapitlen fokuserar på specifik integration av ett genusperspektiv inom området för undervisning, litteratur och examination; diskriminering; och slutligen information om värdegrundsarbete, jämställdhet, likabehandling och mångfald. Här sammanställs de tre. Denna sammanställning kan tolkas som problematisk, men ska ses som en totalbild av genusperspektivets allomfattande närvaro vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Det är problematiskt i den aspekten att det är tre olika temaområden vilka slås ihop samtidigt som de tre rör sig inom mätverktyget för genusmedvetenhet. Tanken med sammanslagningen genom Likert-skalan är att ge en lättöverskådlig bild av genusperspektivets närvaro.

Figur 12

Vad som går att utläsa ut figur 12, är att studentrepresentanterna som besvarade enkäten till en majoritet anser att det finns en genusmedvetenhet på Samhällsvetenskapliga fakulteten genom deras utbildningar/undervisning, vilket även är det generella resultatet vilket framkommit i de tidigare underkapitlen. Samtidigt finns det en kommentar vilket gör resultatet än mer intressant:

”Enligt mig berörs frågan tillräckligt av Statsvetenskapliga institutionen och jag har inte stött på någon inom min utbildning som explicit efterfrågar mer genusperspektiv. De som är intresserade av området får enligt mig oftast goda möjligheter att fördjupa sig inom området.”

Att genusperspektivet finns inom utbildningarna vilka studentrepresentanterna studerar framkom relativt tydligt för studien, men om deras utbildning har uppnått den nivå vilken är strategiskt önskvärd genom verksamhetsplaner och styrdokument framkommer ej. Som kommentaren ovan betonar anser respondenten att det finns ett tillräckligt perspektiv och om det finns ett bredare intresse ges möjlighet till en fortsatt fördjupning. Att studenterna själva har möjlighet att välja eller välja bort genusperspektivet kan tolkas som att ”det naturliga inslaget i all undervisning” inte är naturligt i den bemärkelsen genom att vara ett integrerat perspektiv. Att studenter själva får välja att prioritera eller bortprioritera genusperspektivet kan tolkas som ett tecken på att genusvetenskapen inte är fullt legitimerad inom akademien och att den ännu inte uppnått sitt totala syfte med att alltid verka inom *all* utbildning, till förmån för social förändring genom genusmedvetenhet.

5 Diskussion

Med facit i hand, hur väl implementerat är ett genusperspektiv i de samhällsvetenskapliga utbildningarna vid Lunds universitet utifrån ett studentrepresentantperspektiv? Som visats i resultat- och analyskapitlet, kan Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet tolkas som genusmedveten, och således är genusperspektivet relativt väl implementerat i de samhällsvetenskapliga utbildningarna utifrån ett studentrepresentantsperspektiv. Detta går att tyda som ett tecken på att de strategiska mål och ambitioner som är uppsatta för Lunds universitet och således Samhällsvetenskapliga fakulteten uppfylls. Samtidigt är denna studie för liten för att kunna dra en definitiv slutsats om att det faktiskt är så. Studien är relativt liten i den mån att de studentrepresentanter som besvarade enkäten var liten i relation till den totala studentpopulationen av helårsstudenter vid fakulteten. Att det därtill fanns ett externbortfall gör det än svårare att bedöma om resultatet är representativt, vilket även det gör resultatet svårtolkat. Detta kan ses som en effekt av att personer inte använder den mailadress vilken de har angivit när de blev valda till studentrepresentanter eller att mailet hamnade bland skräpmailen.

Om resultatet för studien tolkas som ett tecken på verkligheten, bidrar genusmedvetenheten på Samhällsvetenskapliga fakulteten till en kunskapsproduktion vilken skapar förutsättningar till förståelse för att motverka ojämlikheter i samhället. Även om det inte pågår ett specifikt projekt som det för genuscertifiering längre är det fortfarande ett område som universitet och fakulteten aktivt arbetar med. Frågan att diskutera om genusperspektivet och en könsmedveten pedagogik är ett naturligt inslag i undervisningen kvarstår. Studenterna anger i en relativt stor utsträckning att de har utbildats i olika former för genusperspektivet, men återkomsten av perspektivet tyder på att det *inte* är ett integrerat perspektiv. Den historiskt sett svårbyggda bron mellan den teoretiska genusvetenskapen och praktiken kan tolkas som nästintill färdigbyggd och att genus- och det feministiska perspektivet på vetenskap har börjat bli legitimerad kunskap inom akademien.

Problemen redogjorda för i den tidigare forskningen rörande gender mainstreaming och omsättandet av policy till praktik verkar utifrån denna studies resultat inte vara något stort problem. Såsom det presenterats av Van Eerdewijk & Davids, om att gender mainstreaming är ett politiserat instrument eller Lombardo & Mergaerts resultat rörande att det generellt sett finns ett ointresse att omsätta och ta ansvar för att integrera ett genusperspektiv. Eller resultatet i *Svart på Vitt* om att akademien består av ickejämställda organisationer, ses i ljuset av resultatet från denna studie som ett påstående vilket har utvecklats till det bättre. Däremot är denna slutsats vag då undersökningen enbart fokuserade på studenters erfarenheter och inte skillnader i anställningar inom akademien och löneskillnader mellan personalen.

Det främsta resultatet från den tidigare forskningen, vilket även är ett resultat för denna uppsats, är Erika Sörqvists. Precis som i Sörqvists studie är studentrepresentanterna i väldigt liten utsträckning informerade rörande värdegrund, jämställdhet, likabehandling och mångfaldsarbetet vid sina respektive institutioner. Arbetet vilket dokumenten strävar efter kan dock i denna studie tolkas nå ut till den praktiska undervisningen och utbildningen utifrån studentrepresentantsperspektivet.

Jag vill samtidigt understryka att gruppen som valde att besvara enkäten var liten vilket leder till att detta resonemang inte går att ses som direkt representativt för alla studenters erfarenheter. Även om detta är en studie som fokuserade på studentrepresentanters erfarenheter, behövs även den undervisande personalens perspektiv för att möjliggöra en helhetsbild över fakulteten och genusperspektivets integrering i undervisningen/utbildningarna. Problemen som är redogjorda för i tidigare forskning och de teoretiska resonemangen kvarstår som resultat även i denna studie. Det är således inte säkert att det sker en genusmedveten kunskapsproduktion vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, eller att genus- och feministiska perspektiv har blivit legitimerad kunskap. Studentrepresentanterna har svarat utifrån sina erfarenheter och egna referensramar för vad ett genusperspektiv är och hur mycket som bör finnas i deras utbildning/undervisning. Det utgår från deras egna referensramar då det finns en låg kännedom rörande vad som faktiskt förväntas finnas inom deras utbildning/undervisning, vilket är presenterat inom arbetet för värdegrund, jämställdhet, likabehandling och mångfald. Frågan om hur väl fakulteten har

integrerat ett genusperspektiv i utbildningarna besvaras positivt av studentrepresentanterna: genusperspektivet i utbildningarna har integrerats relativt väl.

6 Avslutande kommentarer

Arbetet med denna uppsats började i en hypotes utifrån mina egna erfarenheter från utbildning vid Lunds universitet att genusperspektivet var ett perspektiv som inte fanns inom alla områden och utbildningar, att det var ett valbart fält för den intresserade studenten. Jag gick in med en bild av att Samhällsvetenskapliga fakulteten inte var en genusmedveten fakultet. För att se om min bild stämde överens med andra studenters erfarenheter valde jag att göra en enkätstudie för att kunna få in ett stort antal svar. Eftersom jag fick tillgång till endast en begränsad grupp av alla studenter vid fakulteten, studentrepresentanterna, fick denna uppsats ett indikativt syfte på den tänkbara uppfattningen av genusperspektivets närvaro på fakulteten, med en möjlighet till replikering. Av de svar som inkom går det att tolka fakulteten som genusmedveten. Om detta är den rådande verkligheten ute på institutionerna går inte att dra någon slutsats om, därför vill jag som vidare forskning för denna uppsats föreslå att enkäten på nytt skickas ut, då till alla studenter vid fakulteten. Som komplement till ett nytt utskick vill jag även föreslå ett mindre antal intervjuer, för bredare förståelse för om och hur genusperspektivet verkar i praktiken vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Detta till förmån för att en dag kunna säkra en genusmedveten fakultet.

7 Referenser

- Andersen, Ib (2012). *Den uppenbara verkligheten: om kunskapsproduktion i samhällsvetenskaperna*. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber
- Enkät pilotprojektet (2009). *Enkät i Pilotprojektet för genuscertifiering vid Lunds universitet*. Tillgänglig på:
http://www.edu.physics.lu.se/data/utb/files/file_element/dddf8554af4f3c8640a0426f47affdcb/enkat_genuscert_2009_02_23.pdf
- Evans, Joel R. & Mathur Anil (2005) "The value of online surveys" Zarb School of Business, Hofstra University, Hempstead, New York, USA *Internet Research* Vol. 15 No. 2, 2005 pp. 195-219 q Emerald Group Publishing Limited 1066-2243
- Genuscertifiering (2012). *Projektet Genuscertifiering på institutionsnivå- Rapport till Högskoleverket*. Diarienummer: PE2009/903. Tillgänglig på:
http://www.uhr.se/Global/DJ%20projektredovisningar%20och%20rapporter/DJ-Lunds_u_genuscertifiering-pa-institutionsniva.pdf
- Handlingsplan JLM (2014). Bilaga 11 i *Verksamhetsplanen för Samhällsvetenskapliga fakulteten 2014, Handlingsplan för jämställdhet, likabehandling och mångfald 2014-2015*. Diarienummer: S2013/309
Tillgänglig på:
http://www.sam.lu.se/upload/LUPDF/Samhallsvetenskap/Policydokument_och_planer/S_verksamhetsplan2014_webb.pdf
- Jarlbro, Gunilla (2010) "Förord" i Sörqvist, Erika (2010) *Best practice eller worst case?- kartläggning av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet*. Media-tryck, Lund University. Lund ISBN 91-7267-320-6
- Kreitz-Sandberg, Susanne (2013) "Gender inclusion and horizontal gender segregation: stakeholders' strategies and dilemmas in Swedish teachers' education", *Gender and Education*, 25:4, 444-465.
- Letherby, Gayle (2003). *Feminist research in theory and practice*. Buckingham: Open Univ. Press
- Lombardo, Emanuela & Mergaert, Lut (2013)"Gender Mainstreaming and Resistance to Gender Training: A Framework for Studying Implementation" *NORA - Nordic Journal of Feminist and Gender Research*, 21:4, 296-311.
- LU-policy JLM (2011). *Lunds universitets policy för jämställdhet, likabehandling och mångfald*. Publicerad av Rektor 2011, Diarienummer: PE2011:177. Tillgänglig på:
http://www3.lu.se/pers/Jamstallldhet/policy_jamst-likab-mangfald.pdf

- Lykke, Nina (2009) *Genusforskning—en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*, Stockholm: Liber.
- Metodbok för genuscertifiering (2012). *Projektet Genuscertifiering på institutionsnivå- metodbok för genuscertifiering till Högskoleverket*. Tillgänglig på: http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=4&ved=0CDAQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.utbildning.fysik.lu.se%2Fdata%2Futb%2Ffiles%2Ffile_element%2F0b8910ac776de84e169e5ea0cde6cae5%2FMetodbok_genuscertifiering_2012_05_18.doc&ei=NyiYU9-qKfT24QT-wYDYBQ&usg=AFQjCNGgZD_pRncgbxSEKCQS_RsGpV9w4g
- Slutrapport (2008). *Slutrapport projektgruppen för genuscertifiering till Rektor*. Diarienummer: PE2007/428-0. Tillgänglig på: http://www3.lu.se/pers/Jamstalldhet/genuscertifiering_080331.pdf
- Smith, Dorothy E. (2004) "Women's perspective as a radical Critique of Sociology" in Harding, Sandra G. (red.) (2004). *The feminist standpoint theory reader: intellectual and political controversies*. New York, N.Y.: Routledge pp21-35.
- Stoltz, Paulina (2005) "Kunskap, utbildning och demokrati" i Lundqvist, Åsa, Davies, Karen & Mulinari, Diana (red.) (2005). *Att utmana vetandets gränser*. 1. uppl. Malmö: Liber
- SOU 2007 - Utredningen om stöd för jämställdhetsintegrering i staten (2007). *Gender mainstreaming manual: a book of practical methods from the Swedish Gender Mainstreaming Support Committee [(JämStöd)]*. Stockholm: Fritze
- SOU 2011 Sverige. Delegationen för jämställdhet i högskolan (2011). *Svart på vitt: om jämställdhet i akademien: betänkande*. Stockholm: Fritze. Tillgänglig på Internet: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/159371>
- Sörqvist, Erika (2010) *Best practice eller worst case?- kartläggning av jämställdhets- och likabehandlingsarbetet vid Samhällsvetenskapliga fakulteten, Lunds universitet*. Media-tryck, Lund University. Lund
- Van Eerdewijk, Anouka & Davids, Tine (2013) "Escaping the mythical beast: gender mainstreaming reconceptualised" *Journal of International Development*. 26, 303–316 (2014), Published online 14 October 2013 in Wiley Online Library
- Verksamhetsplan (2014) *Samhällsvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitets verksamhetsplan 2014*. Diarienummer: S2013/56 Tillgänglig på: http://www.sam.lu.se/upload/LUPDF/Samhallsvetenskap/Policydokument_och_planer/S_verksamhetsplan2014_webb.pdf
- Westerholm, Barbro (2010) "Förord" in Wijma, Barbro, Smirthwaite, Goldina & Swahnberg, Katarina (red.) (2010). *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur. PP13-16.

Appendix 1: Enkätfrågor

Enkäten i svensk version, engelsk version ges ut på begäran.

Genusperspektiv i utbildningarna vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

1. Kön
  - Kvinna
  - Man
  - Vill ej definiera/Annat

2. Ålder
  - 19 år eller yngre
  - 20-25 år
  - 25-30 år
  - 30-35 år
  - 35 år eller äldre

3. På vilken nivå studerar du?
  - Kandidatnivå
  - Masternivå

4. Vid vilken institution/enhet/fakultet är du studentrepresentant?
  - Genusvetenskapliga institutionen
  - Institutionen för kommunikation och medier
  - Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi
  - Institutionen för psykologi
  - Institutionen för service management och tjänstvetenskap
  - Institutionen för strategisk kommunikation
  - Rättssociologiska institutionen
  - Socialhögskolan
  - Sociologiska institutionen
  - Statsvetenskapliga institutionen
  - Centrum för Europaforskning
  - Graduate School
  - Annan

5. När studerade du senast vid den institution/enhet/fakultet där du är studentrepresentant?
  - Fritext*

6. Följande teman har tagits upp i min undervisning:

Jämställdhet:

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

Likabehandling:

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

Mångfald:

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

7. Hur återkommande är de teman som är nämnda i fråga 6 i din utbildning?

Jämställdhet:

1-2 gånger i veckan, 1-2 gånger varannan vecka, 1-2 gånger i månaden, 1-2 gånger varje delkurs, 1-2 gånger per termin

Likabehandling:

1-2 gånger i veckan, 1-2 gånger varannan vecka, 1-2 gånger i månaden, 1-2 gånger varje delkurs, 1-2 gånger per termin

Mångfald:

1-2 gånger i veckan, 1-2 gånger varannan vecka, 1-2 gånger i månaden, 1-2 gånger varje delkurs, 1-2 gånger per termin

8. Har du upplevt ett negativt, diskriminerande behandlande av personer i din utbildning beroende på:

Könsidentitet:

Ja Nej

Etnisk tillhörighet:

Ja Nej

Funktionshinder:

Ja Nej

Sexuell läggning:

Ja Nej

Ålder:

Ja Nej

9. Om ja i fråga 8, ge gärna exempel.

Fritext

10. Jag har under min utbildning blivit informerad om Lunds universitets värdegrund.
Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

11. I vilket sammanhang har du blivit informerad om Lunds universitets värdegrund?

Fritext

12. Jag har under min utbildning blivit informerad om institutionens/enhetens/fakultetens jämställdhets- och likabehandlingsarbete.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

13. I vilket sammanhang har du blivit informerad om institutionens/enhetens/fakultetens jämställdhets- och likabehandlingsarbete?

Fritext

14. Jag har undervisats i ett genusperspektiv inom ramen för min utbildning.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

15. Jag upplever att mina upplevelser, erfarenheter och synsätt tas tillvara på i min utbildning.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

16. Ett genusperspektiv är en del av min utbildning genom begrepp, teorier och metoder.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

17. Jag har erfarenhet av att pedagogiska metoder har använts i min utbildning för att motverka diskriminering.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

18. Vilka pedagogiska metoder har används?

Fritext

19. Jag upplever att det är lika stort utrymme för alla studenter att uttrycka sig i min utbildning.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

20. I exempel och resonemang, används både ”hon” och ”han”.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

21. Till hur stor utsträckning användas de olika pronomen:

Hon:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

Han:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

22. I undervisningen används konkreta exempel med en genusproblematik.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

23. Relevanta frågor om genus tas upp i examinationen.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

24. Hur många procent av de föreläsare du har haft denna termin har varit kvinnor/män?

Kvinnor:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

Män:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

25. Hur många procent av de föreläsare du haft totalt sett i din utbildning har varit kvinnor/män?

Kvinnor:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

Män:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

26. Till hur många procent har du haft kvinnliga/manliga examinatorer i din utbildning?

Kvinnor:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

Män:

0%, 10%, 20%, 30%, 40%, 50%, 60%, 70%, 80%, 90%, 100%

27. Det finns explicit kurslitteratur vilken behandlar ett genusperspektiv i min utbildning.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

28. Denna kurslitteratur examineras på samma vis som övrig litteratur.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

29. Den genusvetenskapliga kurslitteraturen är skriven inom mitt ämnesområde.

Instämmer helt / Instämmer / Instämmer inte / Instämmer inte alls

30. Ge gärna exempel i relation till föregående fråga.

Fritext

31. Övriga kommentarer rörande ett genusperspektiv i den utbildning du representerar:

Fritext

Appendix 2: Följebrev

Följebrevet i den svenska versionen. Den engelska versionen ges ut på begäran.

Till dig som är Studentrepresentant vid Samhällsvetenskapliga fakulteten

Att ett genusperspektiv bör finnas i högre utbildning är lagstadgat i Högskolelagen (1992:1434). Ett genusperspektiv erbjuder sätt att se, analysera och förklara sociala och kulturella fenomen som har med kön att göra. En undersökning rörande genusperspektiv i utbildning och undervisning gjordes genom projektet genuscertifiering på Lunds universitet mellan åren 2006-2010. Projektet vände sig till den undervisande personalen. Den här studien är en uppföljning av det som då utvärderades, men nu genom studentrepresentanters erfarenheter. Frågorna i denna enkät är en omformulering av de frågor som ställdes till den undervisande personalen, för att nu kunna besvaras av dig som studentrepresentant. Som studentrepresentant är du expert inom den utbildning som du representerar, och när enkäten besvaras önskar vi att du utgår från detta perspektiv.

Vi skickar ut denna enkät till alla studentrepresentanter för Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet (hädanefter kåren). Detta då det är kårens uppgift att ständigt granska och bevaka att utbildningarna vid fakulteten uppfyller en god kvalitet, detta bland annat med hjälp av studentrepresentanternas utvärderingar. Vi vill undersöka dina erfarenheter och åsikter för att kunna bidra till, och upprätthålla en god utbildningskvalitet. Enkäten ligger även till grund för en kandidatuppsats vid Genusvetenskapliga institutionen och skrivs av Caroline Sundberg.

Enkäten tar max 15 minuter att besvara och det är självklart frivilligt att delta. Ju fler svar som inkommer, desto bättre grund för oss till att undersöka och argumentera för en utveckling och förbättring av din utbildning. Vi hoppas att du vill vara med och påverka!

Dina svar kommer att behandlas konfidentiellt!

Svaren kommer att databehandlas utan identitetsuppgifter och kommer således inte kunna kopplas till dig som person, detta trots frågan om vilken institution/enhet/fakultet vid vilken du studerar. Några möjligheter att identifiera just ditt svar finns därför inte. Vi kommer således inte kunna koppla ditt svar till din mailadress. Vi kommer till att skicka ut ett påminnelse mail den 15-04-2014 och möjligheten till att svara finns till och med den 22-04-2014.

Om du har några vidare frågor eller problem med enkäten, skicka gärna ett mail till caroline.sundberg@samvetet.lu.se eller sebastian.persson@samvetet.lu.se

Tack på förhand, vi hoppas du vill vara med och påverka!

Lund, 08-04-2014

Caroline Sundberg
Projektledare
Student vid Genusvetenskapliga
institutionen vid Lunds universitet

Sebastian Persson
Vice ordförande
med utbildningsansvar
Samhällsvetarkåren

Appendix 3: Bortfallstabeller

Bortfall

Frågor vilka inte återfinns i tabellen hade en svarsfrekvens på 100%

Slutna frågor	Bortfall i antal respondenter av 26	Svarsfrekvens i procent
Fråga 7	1	96
Fråga 12	1	96
Fråga 14	3	88
Fråga 15	3	88
Fråga 16	3	88
Fråga 17	4	85
Fråga 19	3	88
Fråga 20	3	88
Fråga 21	6	77
Fråga 22	3	88
Fråga 23	5	81
Fråga 24	4	85
Fråga 25	3	88
Fråga 26	5	81
Fråga 27	4	85
Fråga 28	8	69
Fråga 29	8	69

Alla frågor	Bortfall i antal respondenter av 26	Svarsfrekvens i procent
Fråga 7	1	96
Fråga 9	16	38
Fråga 11	14	46
Fråga 12	1	96
Fråga 13	11	58
Fråga 14	3	88
Fråga 15	3	88
Fråga 16	3	88
Fråga 17	4	85
Fråga 18	18	31
Fråga 19	3	88
Fråga 20	3	88
Fråga 21	6	77
Fråga 22	3	88
Fråga 23	5	81
Fråga 24	4	85
Fråga 25	3	88
Fråga 26	5	81
Fråga 27	4	85
Fråga 28	8	69
Fråga 29	8	69
Fråga 30	15	42
Fråga 31	15	42

Öppna frågor	Bortfall i antal respondenter av 26	Svarsfrekvens i procent
Fråga 9	16	38
Fråga 11	14	46
Fråga 13	11	58
Fråga 18	18	31
Fråga 30	15	42
Fråga 31	15	42